

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

Bakalářská práce

Výuka jazyků v Evropské unii

Autor: Lucie Trochová

Aprobace: Anglický jazyk a francouzský jazyk pro administrativu EU

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Rok obhajoby: 2008

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Výuka cizích jazyků v Evropské unii vypracovala samostatně pouze s využitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Táboře, dne 24.4.2008

.....
Lucie Trochová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Ondřeji Peškovi, Ph.D. za odborné vedení při psaní této práce, jeho podnětné připomínky a za čas, který věnoval konzultacím při jejím psaní. Dále děkuji paní Lence Houskové z informačního střediska Europe Direct v Českých Budějovicích za poskytnutí statistiky o činnosti jihočeských škol, Ing. Schubertové z Národní agentury pro evropské vzdělávací programy za poskytnutí informací o Programu celoživotního učení a PhDr. Ireně Maškové z Odboru mezinárodních vztahů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za poskytnutí informací o jazykové politice Evropské unie.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá výukou jazyků v Evropské unii. Jazykové vzdělávání považují představitelé EU za jednu z klíčových oblastí, protože znalost cizích jazyků je nezbytným předpokladem pro ekonomický růst EU a pro úspěšnou komunikaci. Tato práce sleduje vývoj vzdělávacích programů, které se podílejí na výuce jazyků, popisuje jejich cíle a strukturu. Dále uvádí legislativní akty institucí EU, které vymezují tuto oblast. V poslední části se zabývá otázkou jak je politika EU úspěšná. Nejprve je nastíněno, jaká je úroveň znalosti cizích jazyků v zemích EU, poté se práce zabývá otázkou, nakolik se daří aplikovat politiku EU v oblasti výuky cizích jazyků v České republice a konečně je zde uvedeno, jakým způsobem se do unijních programů zapojují školy v Jihočeském kraji.

Annotation:

This thesis deals with the language teaching in the European Union. By the representatives of the EU language learning is considered as one of the key areas because proficiency in foreign languages is a prerequisite for the economic growth of the EU and for the flourishing communication. This work follows the development of the European educational programmes which are concerned with the language teaching, describes their goals and structure. Then it mentions the legislation of the EU which encloses this policy. The last part of the thesis tries to say if the strategy in this area is successful. At first it describes the linguistry level in the member states, then it demonstrates how the Czech Republic pursues the aims of the EU and in the end it illustrates how the schools in the South Bohemian Region participate in the educational programmes.

Obsah

1. Úvod	7
2. Legislativní rámec vzdělávací politiky EU	8
2.1. Všeobecná historie vzdělávání	8
2.2. Legislativní akty upravující jazykovou politiku EU	10
2.3. Role Komise	15
3. Ukončené aktivity	16
3.1. Socrates	16
3.2. Leonardo da Vinci	17
3.3. Akční plán na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti ...	18
3.3.1. Charakteristika a cíle Akčního plánu	18
3.3.2. Zhodnocení akčního plánu	19
4. Aktuální aktivity	22
4.1. Program celoživotního učení	22
4.1.1. Comenius	23
4.1.2. Erasmus	23
4.1.3. Leonardo da Vinci	24
4.1.4. Grundtvig	24
4.1.5. Průřezový program	24
4.2. eTwinning	32
5. Zhodnocení úspěšnosti	33
5.1. Všeobecné shrnutí – úroveň jazykové gramotnosti v EU	33
5.2. Aplikace politiky EU v České republice	36
5.2.1. Národní plán výuky cizích jazyků	36
5.2.2. Účast Jihočeského kraje na programech EU	39
6. Závěr	43
7. Resumé	45
8. Cizojazyčný glosář	49
9. Přílohy	50
10. Použité zdroje a literatura	54

1. Úvod

V současné době platí více než kdy jindy české přísloví, které praví: „Kolik řečí znáš, tolikrát jsi člověkem.“ Dnešní Evropa je křížovatkou mnoha jazyků a kultur a jestliže si chceme porozumět a spolupracovat, je nezbytné umět hovořit cizími jazyky. Jazykovou rozmanitost potvrzuje i fakt, že na 27 členských státech Evropské unie připadá 23 oficiálních jazyků¹. Ale to není vše. Dalšími více než čtyřiceti jazyky mluví regionální nebo etnické menšiny². Evropa má za sebou více než 50 let integrace a i nadále v ní bude pokračovat. I proto je více než nezbytné, aby byla zajištěna kvalitní výuka cizích řečí jak na školní tak i na mimoškolní úrovni. Znalost cizích jazyků je vstupenkou na evropský trh práce, umožňuje poznávání a chápání cizích kultur a přispívá ke kvalitnější spolupráci v rámci EU.

Představitelé EU si toho jsou vědomi a cílem této práce bude podhalit jaká je politika Evropské unie v oblasti výuky cizích jazyků, jaké jsou její cíle, jakými prostředky se jich snaží dosáhnout a nakolik jsou její snahy úspěšné.

V první části práce se budeme věnovat vývoji vzdělávacích programů EU, které zahrnují i podporu výuky cizích jazyků a legislativnímu rámci, který vymezuje jazykovou politiku EU. Položíme si otázku, jaké prostředky EU používá pro prosazování této politiky a budeme analyzovat obsah některých právních aktů z této oblasti.

Druhá část bude věnována činnostem, které EU na poli jazykové politiky už uskutečnila, a které je tudíž možno zhodnotit, protože jsou ukončené.

Třetí část této práce je zaměřena na právě probíhající aktivity, které podporují jazykové vzdělávání. Určíme jaké jsou cíle současné politiky a jakým způsobem je realizována.

V poslední části nejprve nastíníme na jaké úrovni je jazyková vzdělanost v EU po několika letech podporování výuky cizích jazyků se strany EU. Poté se zaměříme na Českou republiku a na Jihočeský kraj a pokusíme se posoudit, do jaké míry jsou u nás strategie EU realizovány a nakolik se školy v kraji podílejí na akcích EU v oblasti vzdělávání a výuky cizích jazyků.

Práci zakončíme shrnutím ve francouzském jazyce a cizojazyčným glosářem.

1 Oficiální jazyky jsou: angličtina, bulharština, čeština, dánština, estonština, finština, francouzština, irština, itaština, litevština, lotyšština, maďarština, maltština, němčina, nizozemština, polština, portugalština, rumunština, řečtina, slovenština, slovinština, španělština

2 Press release IP/07/1395: *Komise otevírá rubriku Vjádřete svůj názor a zahajuje internetovou konzultaci o mnohojazyčnosti*, V Bruselu dne 26. září 2007 [online]

Přístupné 6.4.2008 na:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1395&format=PDF&aged=1&language=CS&guiLanguage=en> >

2. Legislativní rámec vzdělávací politiky EU

V první části této kapitoly je nastíněna historie vzdělávací politiky EU a zejména aktivity, které mají souvislost s výukou cizích jazyků. Druhá část je věnována legislativním aktům vydaných institucemi EU, které nějakým způsobem definují nebo určují cíle v oblasti jazykového vzdělávání. Třetí část je věnována Komisi EU jakožto hlavnímu realizátorovi jazykové politiky EU.

2.1. Všeobecná historie vzdělávání

Evropská unie, respektive Společenství řadí vzdělávání mezi své priority již řadu let. Počátky vzdělávací politiky spadají do 80. let 20. století. V roce 1980 byla vytvořena informační síť o vzdělávání Eurydice, která byla v roce 2002 začleněna do programu Socrates. Jejím posláním je zlepšení spolupráce v oblasti vzdělávání mezi jednotlivými členskými státy. Eurydice shromažďuje, aktualizuje, analyzuje a dále pak rozšiřuje mezi členské státy a po celé Evropě poznatky a informace o národních vzdělávacích systémech.

V roce 1985 byla formulována myšlenka, aby každý občan Evropského společenství měl možnost naučit se v rámci povinné školní docházky dva cizí jazyky. Hovoří se také o společném uznávání kvalifikace a diplomů mezi jednotlivými členskými státy. Ve stejném roce bylo vysokoškolské vzdělání uznáno jako odborné a to vedlo k vytvoření jednotlivých vzdělávacích programů – např. Erasmus, Comett nebo Lingua.³ Program Lingua, který byl zahájen již v roce 1989, byl první komplexní program zaměřený na výuku a studium cizích jazyků.

V roce 1991 členské státy podepsaly Maastrichtskou smlouvu⁴, která vstoupila v platnost 1.11.1993. Tato smlouva přináší důležitou změnu, určuje EU za zodpovědnou za vzdělávání a zavazuje členské státy, aby do svých národních vzdělávacích systémů vkládali také evropskou dimenzi vzdělávání, která je podrobně popsána v tzv. *Zelené knize o evropské dimenzi* z roku 1993. Kniha mimo jiné poukazuje na vysokou diverzitu v jednotlivých národních vzdělávacích systémech a poukazuje na to, že je třeba vytvořit jednotný hodnotící

³ Zdroj: UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE iFORUM [online]
Přístupné 1.3.2008 na : <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-2174.html>>

⁴ Smlouva je jinak nazývána jako Smlouva o *Evropské unii*, protože jí dala vznik. Tato smlouva reviduje tzv. zakládací smlouvy. Všeobecné a odborné vzdělávání je formulováno v článku 126 a 127 této smlouvy.

system. Dále je v této knize zdůrazněna nutnost mobility studentů a pedagogů v rámci států EU⁵.

Dalšími kroky ve vzdělávání v rámci EU byly dokumenty „*Učení v informační společnosti*“ a „*Akční plán e-learning*“. Tyto programy ale patří do oblasti elektronické podpory vzdělávání.

Jedním z posledních textů v oblasti vzdělávání je dokument „*Na cestě k Evropě vědění*“, který byl vydán v roce 1997 a obsahuje cíle pro období 2000 – 2006. Je zde opět zdůrazněna podpora mobility studentů a učitelů a zejména je kladen důraz na jazykové vzdělávání⁶.

Na konci Evropského roku jazyků v roce 2001 přijal Evropský parlament a Rada usnesení, kterým vyzvaly Evropskou komisi k další aktivitě na podporu jazyků. Na zasedání v Barceloně v roce 2002 se představitelé států a vlád dohodli, že je třeba zlepšit jazykové znalosti obyvatel Evropské unie. Usnesli se tedy, že je nezbytné začít s výukou dvou cizích jazyků již u dětí útlého věku.

V roce 2003 Evropský parlament vyzval Komisi, aby se více zabývala méně používanými jazyky a aby tak podporovala jazykovou rozmanitost Společenství.

Komise na tuto výzvu reagovala vytvořením akčního plánu na období 2004 – 2006 nazvaného „*Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti*“⁷. Dále bylo zlepšování výuky cizích jazyků zahrnuto jako zvláštní cíl do jedné ze složek Lisabonské strategie „*Vzdělávání a odborné přípravy 2010*“.

Mimo to je podstatné zmínit, že komunikace v cizích jazycích patří mezi osm klíčových schopností pro celoživotní učení v doporučení Evropského parlamentu a Rady z 18. prosince 2006⁸.

Důkazem, že je jazyková rozmanitost prioritou, svědčí i skutečnost, že v portfoliu komisaře Figel'a v roce 2005 byla výslovně zmíněna mnohojazyčnost. Samotného portfolia na úrovni Komise se mnohojazyčnost dočkala v lednu 2007, kdy započal své funkční období komisař pro mnohojazyčnost Leonard Orban.

⁵ Zdroj: EURACTIV [online]

Přístupné 1.3.2008 na: <<http://www.euractiv.cz/vzdlavani/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>>

⁶ Zdroj: UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE iFORUM [online]

Přístupné 1.3.2008 na : <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-2174.html>>

⁷ *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti: akční plán 2004–2006*, KOM(2003) 449 v konečném znění ze dne 24.7.2003

Více v kapitole 3.3.

⁸ 2006/962/ES

2.2. Legislativní akty upravující jazykovou politiku EU

Historie jazykového vzdělávání v rámci EU je dobře čitelná i v legislativních aktech, vydaných Společenstvím⁹. Pro prosazování jazykové politiky používají orgány Evropské unie různé druhy legislativních aktů. Tvoří je nejenom Komise, ale i Parlament a Rada. Nejčastěji používají nezávazné akty, jako je sdělení anebo doporučení. Členské státy jsou totiž za svou politiku vzdělávání odpovědné samy, a tak mají dokumenty Komise pouze poradní charakter a asistují státům v uskutečňování národních vzdělávacích systémů. Vzdělání a mnohojazyčnost totiž patří mezi tzv. doplňující kompetence EU, to znamená, že v této oblasti se role EU omezuje pouze na podporu členských států¹⁰.

V oblasti výuky cizích jazyků a jazykové rozmanitosti užívají instituce EU zejména tyto legislativní akty:

Rozhodnutí: patří do sekundárního práva EU mezi typické legislativní akty¹¹, je konkrétně závazné¹², zavazuje pouze výrok a ne celý obsah a pro své adresáty je přímo použitelné.

Doporučení: je součástí sekundárního práva typického. Je právně nezávazné, a proto se jím členské státy nemusejí řídit.

Sdělení: je rovněž součástí sekundárního práva, ale atypický akt¹³, je právně nezávazné (nezpůsobí vyvolat právní účinek) a tudíž má pouze poradní charakter.

⁹ Přehled jednotlivých aktů s možností zobrazení jejich úplného znění na:

<http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/legislation_en.html>

¹⁰ Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE [online]

Přístupné 1.4.2008 na: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/index_cs.htm>

¹¹ smlouva zná jeho existenci

¹² zavazuje jen konkrétní adresáty

¹³ smlouva jeho existenci nezná

Jednotlivé legislativní akty:

- White Paper on Education and Training – Teaching and Learning – Towards the Learning Society (*Bílá kniha*¹⁴ *o vzdělávání a odborném výcviku – Vyučování a učení na cestě k učící se společnosti*) KOM(95) 590

Pro výuku cizích jazyků je podstatná zejména čtvrtá část z knihy - „*IV. Fourth general objective: „PROFICIENCY IN THREE COMMUNITY LANGUAGES“*“¹⁵

Uvádí se zde, že znalost tří komunitárních jazyků usnadní získání práce v rámci jednotného trhu a přispěje k poznání evropské kulturní diverzity. Ukázalo se, že učení se cizím jazykům od raného věku posiluje schopnost učení, rozvíjí intelekt a rozšiřuje kulturní rozhled. Co se týče EU, ta podporuje výuku cizích jazyků prostřednictvím akce Lingua. Ve shodě s rozhodnutím Rady ministrů školství ze 31. března 1995 je pro každého nezbytné, aby byl schopen se domluvit kromě svého mateřského jazyka ještě dvěma dalšími a nezáleží na tom, jakou formu studia si zvolí. Pro dosažení tohoto cíle je nutné začít s učením jazyků už na předškolní úrovni. S druhým jazykem by se mělo začínat od druhého stupně základní školy¹⁶, tedy zhruba od 11 let. Jeví se jako vhodné, aby se žáci na druhém stupni učili některé předměty v prvním cizím jazyce.

Také v odborném výcviku by se měl klást důraz na jazykové vzdělávání. Znalost jazyků totiž může pomoci získat lepší práci jak v domovské zemi, tak i v jiném členském státě. To vše předpokládá vybavenost moderními vzdělávacími materiály na vysoké úrovni. V souladu s tím Bílá kniha předkládá podpůrná opatření na Evropské úrovni: navrhuje zavedení systému, který by hodnotil metody vyučování cizích jazyků. Vymezuje „European quality label“ a jeho ocenění pro školy, které splní určitá kritéria spojená s podporou výuky komunitárních jazyků. Podporuje výměny učebních materiálů vhodných pro různé skupiny (dospělí, nekvalifikované osoby, malé děti, atd.)

¹⁴ „Bílé knihy Komise jsou dokumenty, které obsahují návrhy na činnost Společenství v určité oblasti. V některých případech Bílá kniha následuje po vydání Zelené knihy, jejímž cílem je zahájit proces konzultací o daném tématu na evropské úrovni. Příkladem jsou Bílé knihy o završení jednotného trhu, o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, o sblížení práva v přidružených státech střední a východní Evropy v oblastech týkajících se vnitřního trhu. Po schválení Radou se z Bílé knihy může stát akční program Unie pro danou oblast.“

Zdroj: ČEJKA, M., MOŘKOVSKÁ, L. *Česká republika a Evropská unie. Studijní materiály*, Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 1. vydání 2002, ISBN 80-210-3042-9 (str. 138)

¹⁵ Dokument je k dispozici na: http://europa.eu/documents/comm/white_papers/index_cs.htm#1995

Kapitola IV je v tomto dokumentu na straně 47.

¹⁶ V originálu je tato úroveň uvedena jako „secondary school“

- „DECISION No 1934/2000/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 July 2000 on the European Year of Languages 2001“

(Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady ze 17. července 2000 o Evropském roce jazyků 2001) 1934/2000/EC

Rok 2001 byl vyhlášen Evropským rokem jazyků, zúčastnilo se ho 45 států s cílem podpořit vyučování jazyků po celé Evropě a uskutečnilo se 190 projektů na různých úrovních, patřily mezi ně například konference, semináře, výstavy, dny otevřených dveří, kurzy cizích jazyků a jazykové soutěže. Rozpočet byla stanoven na 8 milionů EUR. Hlavním cílem Evropského roku jazyků bylo poskytnout podporu všem obyvatelům EU, aby se učili jazyky, neboť znalost cizích jazyků je pro ně velkou výhodou v mnoha oblastech. Mimo to bylo cílem ukázat občanům důležitost jazykové a kulturní diverzity v rámci EU, dále pak podpořit mnohojazyčnost, upozornit co nejvíce lidí na výhody, které plynou ze znalostí více jazyků a podpořit celoživotní učení se cizím řečem. Neméně důležitým cílem bylo sbírání a následné rozšiřování poznatků o učení a výuce jazyků.¹⁷

- „European Parliament resolution on regional and lesser-used European languages“
(Rezoluce Evropského parlamentu přijatá 13. prosince 2001) B5-0770, 0811, 0812, 0814 a 0815/2001

Obsahuje doporučení pro podporu jazykové diverzity a výuky. Uvádí, že všechny jazyky si jsou rovny a že náleží Společenství, aby zajistilo celoživotní vyučování jazyků.

- „COUNCIL RESOLUTION of 14 February 2002 on the promotion of linguistic diversity and language learning in the framework of the implementation of the objectives of the European Year of Languages 2001“

Rezoluce Rady ze 14. února 2002 o podpoře jazykové diverzity a výuky v rámci provedení cílů Evropského roku jazyků 2001 (2002/C 50/01)

¹⁷ COMMISSION EUROPÉENNE [online]

Přístupné 30.3.2008 na: < http://ec.europa.eu/education/policies/lang/awareness/year_fr.html >

- „REPORT with recommendations to the Commission on European regional and lesserused languages – the languages of minorities in the EU – in the context of enlargement and cultural diversity“

Zpráva Evropského parlamentu s doporučeními pro Komisi o regionálních a málo užívaných evropských jazycích – jazycích menšin v EU – v kontextu rozšíření a kulturní diverzity (z 14. července 2003), A5-0271/2003

- „COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004 – 2006“¹⁸

(Akční plán na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti na léta 2004-2006 – Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů) COM(2003) 449

- „COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL The European Indicator of Language Competence“

Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě – Evropský ukazatel jazykových znalostí (z 1.8.2005), KOM(2005) 356

- „COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS A New Framework Strategy for Multilingualism“

(Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost (z 22. listopadu 2005), KOM(2005) 596 v konečném znění

V tomto dokumentu Komise projevuje vůli zabývat se mnohojazyčností a navrhuje opatření vztahující se k této strategii. Mnohojazyčnost je zde definována jako „schopnost jednotlivce používat několik jazyků, tak i soužití různých jazykových společností v jedné zeměpisné oblasti. V tomto dokumentu se tímto termínem

¹⁸ Více v kapitole 3.3.

*popisuje nová oblast politiky Komise, jež podporuje příznivé prostředí pro plné vyjádření všech jazyků, ve kterém se může dařit výuce a studiu celé škály jazyků.*¹⁹

Jsou zde vymezeny i cíle Komise v oblasti mnohojazyčnosti: podpora studia jazyků a jazykové rozmanitosti, podpora mnohojazyčného hospodářství, pro občany zajištění přístupu k právním předpisům Evropské unie v jejich rodném jazyce. Dále by měla Komise podporovat dosažení cíle, aby každý občan EU ovládal kromě svého mateřského ještě další dva cizí jazyky.²⁰

Sdělení obsahuje i výzvu pro členské státy, aby „*vypracovaly vnitrostátní plány, které by zajistily strukturu a soudržnost a ukázaly směr pro opatření na podporu mnohojazyčnosti, včetně častějšího použití a přítomnosti různých jazyků v každodenním životě.*“

- DECISION No 1720/2006/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 November 2006 establishing an action programme in the field of lifelong learning²¹

(Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č 1720/2006/ES ze dne 15. listopadu 2006, kterým se zavádí akční program v oblasti celoživotního učení)

Toto Rozhodnutí vstoupilo v platnost 14.12.2006

- „COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL: Framework for the European survey on language competences“

(Sdělení Komise Radě – Rámec pro evropský průzkum jazykových znalostí (z 13.4.2007), KOM(2007) 184

- „COMMISSION WORKING DOCUMENT, Report on the implementation of the Action Plan “Promoting language learning and linguistic diversity”

(Pracovní dokument Komise, Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“), KOM(2007) 554 v konečném znění/2²²

¹⁹ KOM(2005) 596 v konečném znění, str. 3

²⁰ Tato myšlenka se objevuje v dokumentech: KOM (2003) 449: *Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti: akční plán 2004 – 2006* a v KOM (1995) 590: *Bílá kniha „Výuka a učení“*.

²¹ Rozhodnutí zavádí *Program celoživotního učení* – více v kapitole 4.1.

²² Více v kapitole 3.3.2.

2.3. Role Komise EU

Z výše uvedeného je patrné, že většina legislativních aktů pochází z iniciativy Komise. Její role v prosazování politiky výuky cizích jazyků a zejména mnohojazyčnosti je stěžejní. Evropská Komise si je vědoma, že současná Evropa je vskutku mnohojazyčná a je rozhodnuta tuto skutečnost podporovat. Eurokomisař s mandátem pro mnohojazyčnost²³ Leonard Orban její úlohu vymezil takto: „*Evropská komise musí své občany informovat o svém počínání a musí s nimi jednat v jazycích, kterým rozumějí. Podpora mnohojazyčnosti je vynikající způsob, jak sblížovat občany EU. Díky mnohojazyčnosti mohou být občané EU lépe informováni a mohou se zapojovat do diskuzí. Výuka jazyků vede k lepšímu porozumění. Práce tlumočnicků a překladatelů umožňuje občanům účast na činnostech EU a četbu publikací EU. Jako komisař odpovědný za mnohojazyčnost se budu snažit podporovat mnohojazyčnost i v dalších politikách Evropské unie jako je kultura, vzdělávání, komunikace a zaměstnanost. Tím bych rád přispěl ke konkurenceschopnosti evropského hospodářství.*“²⁴

Komise funguje jako koordinátor vzdělávacích programů, financuje je a podává informace o jejich fungování. Ty nejvýznamnější z nich budou popsány v dalších kapitolách.

²³ Mnohojazyčnost jako samostatné portfolio v rámci Evropské Komise funguje od ledna 2007.

²⁴ ORBAN, LEONARD, komisař pro mnohojazyčnost, EVROPSK8 KOMISE [online] Přístupné 28.2.2008 na: <http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/index_cs.htm>

3. Ukončené aktivity

Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, podpora jazykového vzdělávání je pro EU důležitou a nikterak novou aktivitou. Z tohoto důvodu se tedy již mnoho projektů realizovalo, další právě probíhají a mnoho se jich jistě ještě uskuteční. Tato kapitola je věnována aktivitám a programům, jejichž funkční období již skončilo a je tedy možné zhodnotit jejich účinnost.

První jednotlivé vzdělávací programy vznikly v 80. letech 20. století, postupně se k nim přidávaly další a další, integrovaly se a nedávno se spojily pod jeden program. V této práci budeme popisovat pouze aktivity, které se nějakým způsobem dotýkají výuky cizích jazyků.

3.1. Socrates

Tento vzdělávací program fungoval ve dvou částech – Socrates 1995 – 1999 a Socrates II (2000 – 2006). Program se zaměřoval na vzdělávání od mateřských škol až po univerzity, vzdělávání dospělých, podporoval spolupráci a mobilitu prostřednictvím vzdělávání a inovace ve vzdělávání.²⁵ Nová koncepce podporovala rovněž projektovou spolupráci škol a jiných vzdělávacích institucí, dále kladla důraz na výuku jazyků ve všech úrovních vzdělání a pomáhala s vytvářením a zaváděním nových metod, jak výukových, tak i informačních, do školství. Tyto cíle zůstaly zachovány a i po reorganizaci systému vzdělávacích programů EU se pokračuje v jejich plnění.

Program Socrates II se členil do 8 podprogramů, které byly předtím samostatné:

1. Comenius – vzdělávání od předškolního věku po vyšší odborné školy
2. Erasmus – vzdělávání na vysokoškolské úrovni
3. Grundtvig – vzdělávání dospělých
4. Lingua – jazykové vzdělávání
5. Minerva – využívání informačních technologií ve vzdělávání, otevřené a distanční vzdělávání
6. Průzkum a inovace – řešení otázek a problémů vzdělávací politiky
 - a) Arion – studijní návštěvy řídicích pracovníků v zemích zapojených do programu Socrates

²⁵ Zdroj: EURACTIV [online]

Přístupné 1.3.2008 na: <http://www.euractiv.cz/vzdlavani/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>

- b) Eurydice – síť na podporu evropské spolupráce zaměřené na vzájemné poznávání národních systémů vzdělávání a odborné přípravy
 - c) Naric – evropská informační síť pro srovnávání systémů vzdělávání a odborné přípravy, uznávání kvalifikací
- 7. Společné akce – spolupráce s ostatními programy EU
 - 8. Doplňkové aktivity – aktivity, které nejsou součástí jednotlivých podprogramů²⁶

3.2. Leonardo da Vinci

Vznikl v roce 1995 spojením 5 programů:

- 1. Comett – vysokoškolské ekonomické vzdělávání
- 2. Eurotecnet – inovace a technologie v odborném vzdělávání
- 3. Force – profesní vzdělávání
- 4. Petra – spolupráce a vzdělávání v odborné přípravě
- 5. Lingua – jazykové vzdělávání

Pomocí nadnárodních projektů usiluje o rozvoj kvality, inovací a evropské dimenze v systémech a praxi odborného vzdělávání. Jeho záměrem je zvyšování dovedností jednotlivců a jejich konkurenceschopnosti na trhu práce.

Zahrnoval 5 typů aktivit:

- 1. Projekt Mobility
- 2. Pilotní projekty
- 3. Projekty jazykových dovedností
- 4. Projekty sítí organizací
- 5. Projekty databází, průzkumů a analýz

Po skončení 2. fáze vzdělávacích programů došlo ke změně v jejich uspořádání a tak vznikl *Program celoživotního učení (Lifelong Learning Programme)*, který zahrnul jak program Socrates i s jeho podprogramy, tak i program Leonardo da Vinci. Základní principy a cíle programů však zůstaly zachovány²⁷.

²⁶ Zdroj: EURACTIV [online]

Přístupné 1.3.2008 na: <http://www.euractiv.cz/vzdlavani/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>

²⁷ viz kapitola 4.1.

3.3. Akční plán na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti²⁸

3.3.1. Charakteristika a cíle Akčního plánu

Evropská unie má 450 milionů občanů, kteří jsou navzájem velmi odlišní. Pocházejí z různého prostředí, jak kulturního, tak i náboženského anebo jazykového. S narůstajícím počtem členských států je nezbytná znalost cizích řečí, neboť lidé se musejí dokázat společně domluvit a pochopit se.

Jazykové znalosti nejsou všude stejné – liší se stát od státu nebo podle sociálních vrstev. V dnešní Evropě už znalost jednoho jazyka nestačí, a proto se představitelé států a vlád na zasedání Evropské Rady v Barceloně roku 2002 shodly, že je třeba zavést politiku jeden plus dva další jazyky. Každý by tedy měl kromě svého mateřského jazyka ovládat ještě další dva jazyky cizí²⁹. Myšlenka je to velmi ambiciózní, ale některé státy dokazují, že to je možné.

24. července 2003 zveřejnila Evropská komise „*Akční plán na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti na léta 2004-2006*“. Jsou v něm vymezeny 3 hlavní oblasti, na kterých by se mělo pracovat: celoživotní vzdělávání, zkvalitnění jazykové výuky, vytváření příznivého prostředí pro jazykové vzdělávání.

Priority stanovené v těchto oblastech:

1. celoživotní vzdělávání

- výuka jazyků už od útlého věku
- znalost kromě mateřského jazyka ještě dvou cizích jazyků
- získat základní jazykové znalosti na střední škole a poté tyto dovednosti rozvíjet pomocí programů celoživotního vzdělávání a programů Socrates/Comenius
- ve výuce jazyků pokračovat i v programech na vysokoškolské úrovni a zahrnout do nich studijní pobyty v zahraničí
- rozšířit nabídku jazykového vzdělávání pro dospělé
- věnovat pozornost žákům se zvláštními potřebami

²⁸ Tento akční plán není přímo programem, ale jeho akční období již proběhlo a nemalým dílem přispěl k jazykové politice EU

²⁹ Zdroj: METODICKÝ PORTÁL [online]

Přístupné 26.3.2008 na: <<http://www.rvp.cz/clanek/701/73>>

2. zkvalitnění jazykové výuky

- užívat prospěšné metody, které byly vytvořeny i v rámci programu Socrates, pro usnadnění studia cizích jazyků
- pro vyučování využívat informační a komunikační technologie a e-learning
- podporovat spolupráci učitelů, dále je vzdělávat, podněcovat je, aby byli v kontaktu a vyměňovali si úspěšné učební postupy
- umožnit výměny pedagogů z členských států, eliminovat právní překážky, které toto znesnadňují

3. vytváření příznivého prostředí pro jazykové vzdělávání

- rozšiřovat možnosti jazykového vzdělávání
- podporovat jazykovou rozmanitost
- více se zaměřit na menšinové jazyky

Do této kategorie spadají např. kulturní aktivity jako promítání cizojazyčných filmů s titulky v kinech, rozšiřování internetu, podpora turistických projektů a přeshraniční spolupráce.³⁰

Akční plán obsahuje rovněž 47 návrhů, které by měla Komise v daném časovém období přijmout. Bylo dohodnuto, že v roce 2007 Evropská komise vyhodnotí všechny aktivity uskutečněné v rámci Akčního plánu a členské státy podají zprávu o tom, jak se jim podařilo naplnit klíčové úkoly.

3.3.2 Zhodnocení Akčního plánu³¹

Tato zpráva představuje výsledky, kterých bylo dosaženo od roku 2004, uvádí aktuální trendy v jazykovém vzdělávání a slouží jako východisko pro další kroky v oblasti mnohojazyčnosti.

„Obecně lze konstatovat, že pokud jde o provádění opatření uvedených v akčním plánu, Komise a členské státy učinily velký pokrok. Díky všem uvedeným iniciativám získala podpora

³⁰ Zdroj: METODICKÝ PORTÁL [online]
Přístupné 26.3.2008 na: <<http://www.rvp.cz/clanek/701/73>>

³¹ Zdroj: Pracovní dokument Komise, Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“. KOM(2007) 554 v konečném znění/, V Bruselu ze dne 15.11.2007
Přístupné 26.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/com554_cs.pdf>

*jazykového vzdělávání, jazykové rozmanitosti a mnohojazyčnosti celkově větší politický význam.*³²

Hlavní výsledky akčního plánu:

Akční plán obsahoval 47 opatření, která Komise měla v rámci svých možností provést. Uskutečnila téměř všechna. Do konce roku 2007 jich provedla 41, dalších 5 opatření je zahrnuto do *Programu celoživotního učení* (2007 – 2013) a jedno opatření bylo zrušeno, avšak jeho část byla uskutečněna v rámci jiného opatření.

Konkrétní výsledky Akčního plánu:

- přepracování stránek o jazycích na webových stránkách Evropa jakožto důležitého zdroje informací zejména pro učitele a dospělé studenty jazyků.
- vytvoření třinácti celoevropských studií, které „vymezují kontext, určují precedenty a stanoví osvědčené postupy a inovační metodiky týkající se specifických jazykových prvků.“
- uskutečnění šesti evropských konferencí a seminářů o jazycích. Patří sem mimo jiné konference o společné výuce předmětu a jazyka (CLIL) v roce 2005.
- Provedení sedmnácti opatření na úrovni programů, které měly zlepšit podporu jazykového vzdělávání prostřednictvím evropských programů. Šlo zejména o programy Socrates a Leonardo da Vinci, ale i menší projekty jako partnerství měst a obcí, e-learning.
- v rámci programu celoživotního učení byl vytvořen roční rozpočet na informační kampaně v oblasti jazyků.

Ve srovnání s obdobím 2000 – 2002 se investice programů Socrates a Leonardo do jazykového vzdělávání zvýšila z 30 na téměř 50 milionů EUR ročně.

³² Zdroj: *Pracovní dokument Komise, Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“*. KOM(2007) 554 v konečném znění/, V Bruselu ze dne 15.11.2007
Přístupné 26.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/com554_cs.pdf>

V letech 2004 – 2006 programy Socrates a Leonardo poskytly následující podporu:

- 2 951 školních projektů (ve srovnání s obdobím 2000 – 2002 došlo k navýšení o 84%)
- 3 957 jazykových asistentských pobytů (navýšení o 62 %)
- 9 434 studentů v rámci programu Erasmus navštěvovalo intenzivní kurzy jazykové přípravy (nárůst o 160 %)
- 300 vzdělávacích partnerství v oblasti vzdělávání dospělých (nárůst o 689 %)
- 765 grantů pro další vzdělávání učitelů jazyků působících v oblasti vzdělávání dospělých (nové opatření)
- 1 820 grantů pro další vzdělávání učitelů jazyků působících v oblasti odborného vzdělávání (navýšení o 143 %)
- 41 projektů v rámci programu Lingua zaměřených na vývoj nových nástrojů pro jazykové vzdělávání nebo zkoušky (nárůst o 24 %)
- 39 projektů v rámci programu Lingua zaměřených na propagaci přínosů jazykového vzdělávání a na usnadnění přístupu občanů k možnostem jazykového vzdělávání (navýšení o 160 %)

Z výše uvedeného plyne, že bylo dosaženo značného pokroku, ale ne ve všech oblastech. Například bylo uvedeno, že účastníci programu Comenius si své jazykové znalosti vylepšili, ale jednalo se o jejich úroveň angličtiny v neprospěch ostatních jazyků. Totéž lze říci o grantech pro další vzdělávání v rámci programu Comenius. Bohužel podpora jednoho jazyka není v souladu s politikou mnohojazyčnosti, kterou Evropská unie prosazuje.

Aby se v této činnosti pokračovalo i po skončení období Akčního plánu, byly jeho cíle začleněny do *Programu celoživotního učení* (2007 – 2013). Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti patří tedy mezi priority tohoto nového programu a to na všech úrovních vzdělávání.

4. Aktuální aktivity

V předchozí kapitole byly popsány aktivity, které se již uskutečnily a tato kapitola bude věnována aktuálním programům, které navazují na výše zmíněné. Avšak v jejich organizaci došlo k určitým změnám. Jednotlivé programy se od ledna 2007 staly součástí jednotného vzdělávacího programu, který je všechny zastřešuje a pokrývá celou škálu vzdělávání – od předškolního až po celoživotní vzdělávání dospělých.

4.1. Program celoživotního učení (*Lifelong Learning Programme*)

Program byl zaveden rozhodnutím Evropského Parlamentu a Rady číslo 1720/2006/EC ze dne 15.11.2006, které vstoupilo v platnost 14.12.2006. Program trvá od 1.1.2007 do 31.12.2013.

Rozpočet je 6,97 miliard EUR v době trvání programu 2007 – 2013.³³

Integruje v sobě 4 odvětvové programy:

Comenius – program zaměřený na předškolní a školní vzdělávání až do ukončení středního vzdělání

Erasmus – program zaměřený na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni

Leonardo da Vinci – program zaměřený na odborné vzdělávání a odbornou přípravu

Grundtvig - program zaměřený na vzdělávání dospělých a na celoživotní vzdělávání

Dále obsahuje **Průřezový program**, který je zaměřený zejména na čtyři hlavní činnosti – spolupráce politik, podpora studia jazyků a informačních a komunikačních technologií a šíření a využívání výsledků v oblasti celoživotního učení.

Poslední součástí tohoto programu je projekt **Jean Monnet**, který je zaměřen na podporu výuky evropské integrace jako předmětu na univerzitách a na podporu klíčových institucí a asociací činných v této oblasti. Program existoval už před tím, ale samostatně.

V roce 2007 se tohoto programu účastnilo 27 členských států EU, země ESVO, které jsou členy EHP – Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Turecko jako kandidátská země. V dalších

³³ Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE [online]
Přístupné 31.1.2008 na: <http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/newprog/index_en.html>

letech je program otevřen i pro další kandidátské země, zemím západního Balkánu a Švýcarsku³⁴.

Cíle programů:

- Comenius: zapojit nejméně 3.000.000 žáků do společných výukových aktivit
- Erasmus: podpořit 3.000.000 účastníků v rámci studentské mobility
- Leonardo da Vinci: zvýšit umístění do společností na 80.000 do konce funkčního období programu
- Grundtvig: do roku 2013 dosáhnout počtu 7.000 účastníků ročně ve vzdělávání dospělých

4.1.1. Comenius

Program je určen žákům od mateřských škol po střední. Dále se do něj mohou zapojit učitelé a pedagogičtí pracovníci pracující v těchto školách, asociace, instituce a organizace, které působí v oblasti školního vzdělávání.

Pro tuto práci je tento program důležitý, protože si klade za cíl pochopení jiných kultur, s čímž je úzce spjato také studium jazyků.

Aktivity v rámci programu Comenius, které lze zahrnout do politiky podpory výuky cizích jazyků:

- podpora mobility studentů, učitelů a ostatních pracovníků (výměnné pobyty, vzdělávací kurzy, projekty partnerství škol)
- rozvoj, propagace a výměna vzdělávacích přístupů

4.1.2. Erasmus

Program je zaměřen na vysokoškolské vzdělávání a na odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni. Stejně jako Comenius i tento podporuje mobilitu zainteresovaných subjektů, čímž napomáhá výuce a studiu cizích jazyků. Podporuje i podobný typ aktivit jako Comenius, a to výměnné a studijní pobyty, pracovní stáže, intenzivní programy (např. letní školy) a intenzivní jazykové kurzy (např. intenzivní kurzy českého jazyka pro studenty, kteří v rámci programu Erasmus přijíždějí studovat do České republiky).

V Evropě tento program běží už 20 let (od roku 1987) a za tuto dobu se ho z Evropy zúčastnilo více než 1,5 milionů studentů (z toho 25 tisíc Čechů)³⁵.

³⁴ Zdroj: JIHOČESKÁ UNIVERZITA [online]
Přístupné 31.1.2008 na: <http://www.jcu.cz/international_relations/lifelong-learning-programme-llp/>

Intenzivní jazykové kurzy Erasmus (Erasmus Intensive Language Courses (EILC))

Tyto kurzy se zabývají výukou méně používaných jazyků EU (tedy všech jazyků kromě angličtiny, francouzštiny, němčiny a španělštiny³⁶). Kurz musí předcházet studiu či stáži v zahraničí, na kterou vyjíždí student v rámci programu Erasmus. EILC kurzy zahrnují výuku jazyka (gramatika, výslovnost, slovní zásoba) a seznámení s kulturou dané země formou přednášek, seminářů, promítání filmů. Dále jsou pro studenty organizovány kulturní a sociální programy jako např. exkurze. Kurzy trvají 2 až 6 týdnů a musí se za celou dobu uskutečnit minimálně 60 hodin výuky nebo 15 hodin výuky za týden. Výuka je o to efektivnější, že probíhá v malých skupinách (maximálně 15 osob). Studenti za výuku neplatí žádné poplatky, hradí si pouze dopravu, stravné a ubytování.

4.1.3. Leonardo da Vinci

Je určen pro odborné vzdělávání na jiné než vysokoškolské úrovni. Jedním z jeho cílů je podpora studia cizích moderních jazyků. Program se podílí na organizaci mezinárodních výměnných stáží, tedy stejně jako výše uvedené programy podporuje mobilitu zúčastněných.

4.1.4. Grundtvig

Cílovou skupinou tohoto programu jsou osoby zapojené do vzdělávání dospělých. V rámci výuky cizích jazyků je program prospěšný opět v podpoře mobility a realizace výměnných stáží a partnerských projektů mezi účastníky z více států.

4.1.5. Průřezový program

Je rozdělen do 4 tzv. klíčových aktivit:

Klíčová aktivita 1 – politická spolupráce a inovace - zde se mimo jiné schovává i bývalý program Arion, nazvaný Studijní návštěvy pro experty ve vzdělávání.

³⁵ Zdroj: NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]
Přístupné 31.1.2008 na: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=301&>

³⁶ Zdroj: Zdroj: NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]
Přístupné 31.1.2008 na: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=42&>

Klíčová aktivita 2 – jazyky - do této části spadají aktivity bývalého programu **Lingua**³⁷ a také ocenění **Evropská jazyková cena Label**³⁸, které dříve fungovalo samostatně.

Klíčová aktivita 3 – ICT - rozvoj inovačního obsahu, služeb, pedagogik a postupů. Tato aktivita je následovníkem bývalého programu Minerva.

Klíčová aktivita 4 - diseminace a šíření výsledků. Tato aktivita je nová.

Akce Lingua

Byla nedílnou součástí vzdělávacího programu Socrates už od jeho počátku. Vzhledem k tomu, že došlo ke změně v systému programů EU, z programu Socrates se stal Program celoživotního učení, a tak i aktivity Akce Lingua přešla pod něj.

Hlavním cílem programu Lingua je podpora jazykové přípravy a rozšíření jazykových znalostí na všech úrovních vzdělávání. Tento program je pro integraci Evropy velmi prospěšný, neboť napomáhá k vyšší jazykové gramotnosti. Lidé hovořící více jazyky jsou nejenom schopni lépe využívat výhod svobody volného pohybu a nových pracovních příležitostí, ale dokáží i lépe porozumět jiným kulturám, protože pro ně budou dostupnější. Projekty uskutečněné v rámci aktivity Lingua jsou založeny na vícestranné spolupráci minimálně 3 zemí, z nichž alespoň jedna musí být členem EU.

Akce Lingua je určena pro všechny oficiální jazyky EU plus irština a lucemburština, dále pro národní jazyky členských zemí ESVO (EFTA) a kandidátských zemí. Program klade rovněž důraz na oficiální jazyky EU, které jsou nejméně rozšířené a vyučované.

Lingua obsahuje 2 aktivity: Lingua 1 a Lingua 2³⁹.

Lingua 1

Podporuje zejména projekty působící v oblasti jazykové rozmanitosti EU, zdokonalování výuky a učení a podpory a zpřístupnění celoživotního vzdělávání.

Jsou stanoveny 3 oblasti, na které lze čerpat prostředky z EU:

Oblast 1: zvyšování informovanosti o výhodách, které přináší studium a znalost cizích jazyků, motivace jednotlivců ke studiu jazyků a poskytování informací o dostupných způsobech a možnostech výuky.

³⁷ více na straně 25

³⁸ více na straně 31

³⁹ Zdroj: leták Lingua jazykové vzdělávání (5.12.2003)

Veřejnost si tímto uvědomí, že jazyky se už neučí stejným způsobem jako před několika desítkami let a pozná, že studium jazyků je zábavné a velmi užitečné. Zájemci získají rovněž informace, kde se mohou vybraný jazyk učit a jaké jsou možnosti např. v jejich místě bydliště. Projekty v této oblasti jsou určeny zejména pro širokou veřejnost a pro specifické skupiny.

Existuje mnoho metod, které se dají v této oblasti použít. Jsou jimi mimo jiné informační kampaně, jazykové soutěže v tisku, televizi, na internetu, dále systémy pro uznávání jazykových znalostí a podpora učení se jazykům na veřejných místech jako jsou letiště, nádraží, obchodní centra, výstavy nebo sportovní utkání.

Tyto aktivity by měly směřovat k dosažení základních znalostí jazyka potřebných k řešení určitých situací v denním životě.

Oblast 2: usnadnit jednotlivcům přístup ke studiu jazyků

Tato oblast se snaží vyřešit problém, kdy je výuka jazyků přístupná pouze některým skupinám (vysokoškoláci nebo žáci). EU si je vědoma faktu, že učení se jazykům se týká všech, nejenom školou povinných, a proto se snaží, aby jazykové vzdělání bylo dostupné širšímu spektru lidí.

Aktivity v této oblasti se zaměřují zejména na zařízení a vybavení pro výuku jazyků. Podporují tedy všechna místa, která poskytují nějakým způsobem informace o studiu jazyků nebo přímo vykonávají jejich výuku. Jedná se o školy, veřejné knihovny, univerzitní jazyková centra a asociace, které se zaměřují na vzdělávání dospělých.

Řadí se sem aktivity, které informují veřejnost o možnostech nabízených vzdělávacími centry, implementují nové aktivity (například zakládání jazykových klubů), zpřístupňují existující vzdělávací centra širší veřejnosti (univerzitní jazykové laboratoře), zvyšují počet vyučovaných jazyků ve školách, zavádějí inovační metody a poskytují materiály pro samostudium.

Oblast 3: výměna a rozšiřování nových informací a poznatků ve výuce jazyků

Existuje mnoho dobrých příkladů a metod jak se učit cizí jazyk, ale ne vždy jsou tyto způsoby dostupné a známé lidem v jiném koutě Evropy nebo světa. Proto v této oblasti působí aktivity, které šíří informovanost o strategiích a metodách výuky jazyků. Cílem je, aby tyto informace přecházely od jejich tvůrců k politickým činitelům, kteří jsou zodpovědní za výukový systém a za školství. Cílovou skupinou je tudíž vláda, parlament, regionální a místní úřady, státní

správa, školské úřady a inspekce.

V oblasti 3 se soustředují aktivity jako kolokvia, semináře a přednášky o nových poznatcích, dále pak vydávání odborných publikací a podpora zakládání nových asociací a sítí.

Cílem výše uvedených aktivit je porozumění jazykům stejné jazykové skupiny díky jejich společnému základu, výuka jazyků už u dětí v raném věku a vývoj nástrojů sloužících k získání jazykových znalostí potřebných k řešení určitých situací (tyto nástroje se nesmí vztahovat ke specifickým profesím, v tomto případě by projekt patřil pro program Leonardo da Vinci).

Lingua 2

Zaměřuje se na aktivity, které zlepšují úroveň výuky jazyků, kvalitu vzdělávacích pomůcek a dále na projekty, které podporují jejich vývoj a následnou propagaci. Projekty v rámci akce Lingua 2 se soustředí na výměnu zkušeností, vývoj nových učebních pomůcek, vytváření studijních materiálů pro méně používané jazyky a navrhování nových učebních a studijních programů.

Organizace, které jsou oprávněné k účasti na této akci, jsou školy a centra, která poskytují vzdělání (jazykové školy, univerzity, jazyková vzdělávací centra), instituce, které se zabývají vývojem studijních plánů, školské úřady a pedagogická centra, kulturní, národní a podpůrné organizace zabývající se podporou jazykového vzdělávání, rádio, televize nebo mediální společnosti s možností prezentace na internetu, vydavatelství, výrobci nebo distributoři softwaru a další.

Některé realizované aktivity v rámci Akce Lingua

Příklady projektů⁴⁰ vyvinutých s podporou akce Evropské unie Lingua, která byla vytvořena za účelem zlepšení kvality výuky a studia cizích jazyků.

Projekty pro nejmladší:

- **The Dinocrocs Grow Up**

Projekt je určen pro děti ve věku od 2 do 10 let. Jedná se o výuku jazyka pro děti zajímavou formou, protože je velmi důležité, aby se děti cizí jazyk učily rády.

⁴⁰ Zdroj: 30 PROJEKTŮ NA PODPORU STUDIA JAZYKŮ Jazyky pro Evropu, GŘ pro vzdělávání a kulturu, Program celoživotního učení. ISBN 978-92-79-05803-5 [online]
Přístupné 20.12.2007 na: <http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/lingua/br2007_cs.pdf>

Projekt obsahuje 30 příběhů, které jsou rozvrženy do 5 let. Za každý rok se tedy dítě seznámí se 6 příběhy napůl dinosaurů a napůl krokodýlů Hocese a Lotuse. V příbězích se objevují komiksy, písničky a různé hry, které mají dětem usnadnit učení se cizímu jazyku. Všechny materiály jsou v angličtině, francouzštině, němčině, španělštině italštině a poskytnou dítěti slovní zásobu zhruba 800 slov.

- **Fairy Tales before Take-Off** (Studium jazyků na letištích)

Projekt „pohádky před odletem“ byl zaměřen na cestující rodiny v létě roku 2006. Přináší inovaci v učení neboť vybízí ke studiu jazyků na neobvyklých místech. Dětem a jejich rodičům se tak dostala brožura, ve které bylo osm dobře známých pohádek v osmi jazycích (čeština, dánština, finština, francouzština, holandština, irština, maďarština, němčina). Tato četba měla v publiku vyvolat zájem o studium jazyků a pokud se tak někdo rozhodl, mohl se o možnostech studia daného jazyka informovat přímo na letišti, kde byli přítomni zástupci národních kulturních programů. Mimo letiště byla brožura k dispozici i na jiných místech, např. ve školách a kulturních ústavech, za účelem rozšíření působnosti projektu.

Projekty pro žáky ve věku základního a středního vzdělávání

- **EBAFLS (Building a European Bank of Anchor Items for Foreign Language Skills)**

(Vytváření evropské banky základních prvků pro znalosti cizího jazyka 2004 – 2007)

Projekt je zaměřen na žáky na konci povinné školní docházky. Cílem tohoto projektu je zjednodušit posuzování znalosti cizího jazyka. Banka propojí národní nástroje pro hodnocení se Společným evropským referenčním rámcem (CEFR)⁴¹. Díky tomuto programu bude hodnocení univerzální a transparentní a přispěje k vzájemnému uznávání a porovnání jazykových znalostí po celé Evropě. Testuje se schopnost porozumění čteného a slyšeného textu ve třech cizích jazycích (angličtina, němčina, francouzština). Projektu se účastnily tyto státy: Francie, Německo, Maďarsko, Lucembursko, Nizozemí, Skotsko, Španělsko a Švédsko.

⁴¹ *Common European Framework of Reference for Languages*, obsahuje stupnici jazykových dovedností (úroveň A1, A2, B1, B2, C1, C2), jedná se dokument Rady Evropy (není součástí EU)

Zdroj: JAZYKY.COM [online]

Přístupné 1.4.2008 na: <<http://www.jazyky.com/content/view/80/53/>>

- **Lingoland**

Program určen pro žáky 1. stupně ZŠ a jeho cílovými jazyky jsou čeština, francouzština, holandština, němčina a španělština. Funguje na zábavné internetové platformě (registruje 120.000 návštěv za měsíc) a tím dětem zprostředkovává setkání s rodilým mluvčím ve stejné věkové kategorii. Během vzájemné komunikace mají možnost poznat, jak se žije jinde a tak lépe pochopit jiné evropské kultury. Tato platforma má dvě části. V otevřené části si žáci mohou zahrát různé hry, pročitat jazykové kvízy nebo mají k dispozici multimediální slovník. Uzavřená část je určena školám, které chtějí spolupracovat na výuce. Lingoland je ve své kategorii multimediálních programů velmi úspěšný a má na svém kontě řadu ocenění.

Projekty pro studenty VŠ:

- **projekt CMC (Communicating in Multilingual Contexts – Komunikace v mnohojazyčných souvislostech) (2004 – 2007)**

Cílovou skupinou tohoto projektu jsou studenti univerzit ve věku mezi 19 a 25 roky. Program by jim měl umožnit zlepšení jejich jazykových dovedností, aby mohli studovat v zahraničí. Pracuje s materiály, které vytvořily univerzity ze šesti zemí, a to z Itálie, Španělska, Portugalska, Slovenska, Nizozemska a Spojeného Království. Kurzy byly vypracovány tak, aby studentům poskytly rámec, jak zvládnout jiné kulturní, akademické a jazykové prostředí země, ve které chtějí studovat. Kurz studenty uvede do šesti skutečných situací akademického prostředí, aby si mohli v praxi vyzkoušet a hlavně se naučit potřebným jazykovým zkušenostem. CMC byl v roce 2006 oceněn evropskou značkou „European Label“ jako uznání úspěchu projektu při podpoře výuky studia jazyků.

Všechny věkové skupiny:

- **Learning by Moving (2005 – 2007)**

Tento program přichází s originálním nápadem učit se cizí jazyky v dopravních prostředcích. Na nádražích a uvnitř autobusů, vlaků a metra se cestující setkávají s plakáty a hlasovými záznamy, které je seznamují se základními frázemi cílových jazyků. Těmito jazyky jsou zejména řeči sousedních anebo malých států. Tento projekt je zaměřen na angličtinu, italštinu, litevštinu, maltštinu, němčinu, polštinu, rumunštinu, španělštinu a turečtinu.

- **FEEL (Funny, Easy and Effective Learning about Countries, Cultures and Languages – Zábavná, snadná a efektivní výuka o zemích, kulturách a jazycích)**

Poskytuje základní znalosti jazyků zemí, které vstoupily do EU v roce 2004 a představení kultury těchto zemí s cílem předejít jakémukoli typu nepochopení či stereotypů vůči novým zemím.

- **JOYFLL (Join Your Grandchildren in Foreign Language Learning)**

(2001 - 2004)

Tento projekt stavěl na vztahu prarodičů a jejich vnoučat. Babičky a dědečkové tak dostali možnost přijít do kontaktu s cizím jazykem a zábavnou formou se s vnoučaty učili základy cizího jazyka. Dokázali tak, že učení není jen pro mladé, ale že řeči se dají učit v jakémkoli věku. Cílovými jazyky byly angličtina, bulharština, italština, řečtina a španělština.

- **Lingu@net Europa – Pomoc a rady pro studenty jazyků**

(2004 – 2007)

Program pomáhá studentům analyzovat, které jsou jejich silné a slabé stránky ve studiu jazyků, představuje jim on-line studijní zdroje a motivuje je ve vzdělávání. Prostřednictvím této formy výuky si studenti mohou najít kamaráda v jiné zemi na dopisování nebo chat a zdokonalit tak lépe své jazykové znalosti a pochopit cizí kulturu. Program získal prestižní cenu Merlot v USA za příkladné on-line vzdělávání.

- **Listen and Touch (Poslouchej a dotýkej se – Základní kurz angličtiny pro zrakově postižené)**

Kurz vyvinul metodiku jak učit cizí jazyk slepé studenty komunikativním přístupem, který se před tím ještě nezkoušel. Tento přístup plně využívá všech 4 smyslů kromě zraku. Ke kurzu byl vyvinut manuál v Brailově písmu a CD-ROM pro zlepšení dovednosti porozumět mluvenému textu.

Evropská jazyková cena Label

Tento program má za cíl podpořit nové aktivity v oblasti jazykového vzdělávání, dále jejich následné rozšíření mezi odbornou veřejnost a v neposlední řadě inspirovat učitele, aby tyto nové postupy využili v praktické výuce. Vzhledem k transformaci programu Socrates na Program celoživotního učení je program Label od roku 2007 realizován Národní agenturou pro evropské vzdělávací programy⁴².

Program Label vznikl v roce 1995. V tomto roce si Komise EU dala za cíl, aby každý občan ovládal kromě své mateřštiny ještě další dva cizí jazyky. Úmysl byl vyjádřen v dokumentu „*Bílá kniha: Vyučování a učení: Cesta k učící se společnosti*“ („*White Paper: Teaching and learning towards the learning society*“). Tehdy se tedy objevila vůle vytvořit program, který bude podporovat výuku cizích jazyků. V roce 2004 byla cena rozšířena o **individuální ocenění – Evropský učitel jazyků roku**.

Do tohoto programu je zapojeno 31 zemí (Česká republika byla přizvána k podílení se na tomto programu na konci roku 2001) a vychází z iniciativ Evropské komise v oblasti jazykového vzdělávání. Soutěž oceňuje a především zviditelňuje nové a přínosné projekty v oblasti jazykového vzdělávání a motivuje učitele, aby tyto nové poznatky používali v praxi. Tato cena může být udělena jakékoli instituci nebo organizaci, které působí v oblasti jazykového vzdělávání. O ocenění rozhoduje Odborná porota programu Label na základě kritérií, která byla stanovena Evropskou komisí. Kritéria jsou rozdělena do 2 kategorií. Nejprve je nutno splnit kritéria obecná jako je evropská dimenze, inovativnost, kvalita a způsobilost projektu být implementován dalšími organizacemi. Poté každoročně Evropská komise stanovuje tzv. evropské priority, které určují zaměření pro daný rok. K těmto prioritám může být ještě doplněna priorita národní, kterou určuje Odborná porota programu Label. Pro rok 2008 je priorita stanovena takto: mezikulturní dialog a jazykové vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Odborná porota programu Label je tvořena odborníky na výuku cizích jazyků. Cena bývá udělena zpravidla u příležitosti Evropského dne jazyků 26. září.⁴³

⁴² Zdroj: NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PORGRAMY [online]

Přístupné 5.1.2008 na: <<http://www.naep.cz/>>

⁴³ Zdroj: NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PORGRAMY [online]

Přístupné 5.1.2008 na: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=86&>

4.2. eTwinning

Aktivita ve svém názvu spojuje 3 významy: „e“ jako symbol pro elektronické a evropské a „twinning“ což v překladu znamená párování, síťování. Z názvu tedy vyplývá, že eTwinning je zaměřen na spolupráci prostřednictvím komunikačních technologií. Tato aktivita je otevřena všem typům škol – od mateřských až po střední školy. Lze ho popsat jako projekt, na kterém se podílí dvě a více škol a realizují společně na dálku nějaký projekt. Mohou se do něj zapojit různé skupiny lidí – učitelé, žáci, knihovníci, ředitelé nebo celé třídy. Ve své podstatě se vlastně nejedná o dotační vzdělávací program. Na rozdíl od ostatních vzdělávacích programů EU eTwinning nemá stanovená kritéria nezbytná pro účast a ani termíny pro předložení projektů. Jde tedy spíše o službu, která tvoří rámec pro mezinárodní spolupráci škol a školy tak mohou snadnějším způsobem navazovat partnerství a podílet se na společných projektech⁴⁴.

Pro výuku cizích jazyků je eTwinning velice důležitý, protože přímá spolupráce se zahraničními partnery přímo nutí používat cizí jazyk a zdokonalovat se v něm, obohacuje kulturní rozhled zúčastněných a dává prostor pro šíření nových a užitečných výukových metod.

⁴⁴ Zdroj: eTwinning, PARTNERSTVÍ ŠKOL V EVROPĚ [online]
Přístupné 10.4.2008 na: <<http://www.etwinning.cz/article.php?story=20041130144335450>>

5. Zhodnocení úspěšnosti jazykové politiky EU

V předchozích kapitolách této práce byl nastíněn chronologický běh programů a aktivit EU, které podporují výuku cizích jazyků. Jak již bylo uvedeno, některé projekty už byly ukončeny, a proto je možné zhodnotit do jaké míry byly úspěšné a jak přispěly k jazykové gramotnosti občanů EU. A právě tyto skutečnosti budou popsány v této kapitole. Nejprve shrneme jak si Evropané stojí podle nedávného průzkumu a poté se zaměříme na výsledky ukončených vzdělávacích programů, které byly předmětem 3. kapitoly, a kterých se zúčastnily i některé školy v Jihočeském kraji.

5.1. Všeobecné shrnutí – úroveň jazykové gramotnosti v EU⁴⁵

Eurobarometr provedl zvláštní průzkum nazvaný „*Evropané a jejich jazyky*“, zveřejnila ho v únoru 2006 Evropská komise. V období od 5. listopadu do 5. prosince 2005 bylo v rámci vlny 64.3 Eurobarometru 28.694 občanů ve 25⁴⁶ zemích EU a ve 4 kandidátských zemích (Bulharsku, Rumunsku, Chorvatsku a Turecku) dotázáno na své zkušenosti a chápání mnohojazyčnosti.

V průzkumu se hodnotila 3 témata, která jsou určujícími faktory v mnohojazyčné společnosti:

- Dlouhodobý cíl všech občanů EU mluvit kromě své mateřštiny dvěma dalšími jazyky⁴⁷
- Celoživotní učení jazyků již od raného věku⁴⁸
- Důležitost vzdělání

„Z průzkumu vyplývá, že 56 % občanů ve členských státech se dokáže kromě své mateřštiny domluvit ještě v jednom jazyce.“⁴⁹ V této oblasti bylo dosaženo pokroku, protože v průzkumu provedeného v roce 2001 mezi tehdejšími 15-ti členskými státy to bylo o 9 % méně.

⁴⁵ Zdroj: Speciální EUROBAROMETR 243 „EVROPANÉ A JEJICH JAZYKY“ Shrnutí [online] Dokument byl přístupný 27.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_cs.pdf>

⁴⁶ Průzkum se týkal osob, kterým bylo alespoň 15 let a které jsou občany jedné ze zemí EU. V přístupujících a kandidátských zemích se průzkum týkal státních příslušníků těchto zemí a rovněž občanů členských států EU bydlících v těchto zemích, kteří měli pro zodpovězení otázek v dotazníku dostatečnou znalost některého z příslušných národních jazyků.

⁴⁷ Zdroj: KOM(2003) 449: *Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti: akční plán 2004–2006* [online]

Přístupné 27.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/legislation_en.html>

⁴⁸ Závěry zasedání Evropské rady v Barceloně v březnu 2002

⁴⁹ Zdroj: Speciální EUROBAROMETR 243 „EVROPANÉ A JEJICH JAZYKY“ Shrnutí [online]

Dokument byl přístupný 27.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_cs.pdf>

Obrázek viz **Příloha č. 1**

V rámci hodnocení priority, aby každý znal kromě svého mateřského jazyka ještě alespoň dva další, se ukázalo, že 28 % respondentů umí dva cizí jazyky na takové úrovni, aby v nich mohli konverzovat. Taková situace je v Lucembursku (92 %), Nizozemsku (75 %) a ve Slovinsku (71 %). 11 % dotázaných dokonce uvádí, že se domluví třemi cizím jazyky.

Naproti tomu průzkum ukázal, že 44 % respondentů neumí kromě své mateřštiny žádný jazyk. V šesti členských státech patří do této kategorie nadpoloviční skupina obyvatel. Jedná se o tyto státy: Irsko (66 %), Spojené království (62 %), Itálie (59 %), Maďarsko (58 %), Portugalsko (58 %) a Španělsko (56 %).

Nejrozšířenějším cizím jazykem v Evropě je angličtina. 38 % z dotázaných občanů EU uvedlo, že se jí dokáží domluvit. V 19-ti z 29-ti zemí je angličtina kromě mateřštiny nejrozšířenějším jazykem. 2. a 3. příčku zastává němčina s francouzštinou, v obou případech uvedlo 14 % respondentů, že jeden z těchto jazyků ovládají natolik dobře, že se jím domluví. Francouzština je nejčastějším cizím jazykem ve Spojeném království (23%) a v Irsku (20%) . Němčina jako cizí jazyk je rozšířena v České republice (28%) a v Maďarsku (25%).

Zároveň s těmito poznatky je důležité zdůraznit, že „jazykové znalosti jsou rozděleny nerovnoměrně, a to jak v rámci geografického území Evropy, tak v rámci sociodemografických skupin.“

Na základě tohoto průzkumu „mnohojazyčný“ Evropan je *„pravděpodobně mladý, dobře vzdělaný nebo ještě student, který se narodil v jiné zemi, než kde nyní bydlí, a který používá cizí jazyky z pracovních důvodů a má motivaci se učit. Z toho vyplývá, že velká část evropské společnosti výhod mnohojazyčnosti nevyužívá.“*⁵⁰

Eurobarometr uvádí, že *„míra motivace občanů EU učit se cizí jazyky je malá.“* Jen 18 % dotázaných uvedlo, že se v uplynulých dvou letech učili cizí jazyk a 21 % uvedlo, že to mají v nadcházejícím roce v úmyslu.

V průzkumu vyšly najevo 3 faktory, které se ukázaly jako důvod odrazující od studia cizích jazyků: nedostatek času (34 %), motivace (30 %) a náklady na jazykové kurzy (22 %).

Jako důvody pro učení cizích jazyků respondenti uvedli: využití znalostí cizích jazyků v práci (32 %), práce v zahraničí (27 %), ale i využití cizích jazyků na zahraniční dovolené (35 %).

⁵⁰ Zdroj: Speciální EUROBAROMETR 243 „EVROPANÉ A JEJICH JAZYKY“ Shrnutí [online]
Dokument byl přístupný 27.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_cs.pdf>

Je pozitivní, že většina Evropanů si myslí, že umět více jazyků je výhodné. 53 % si myslí, že znalost cizího jazyka je velmi užitečná a 30 % ji považuje za spíše užitečnou. Pouze 16 % si výhod mnohojazyčnosti není vědomo. Stejná podpora panuje mezi Evropany i na politické úrovni, kterou mnohojazyčnosti přikládají - 67 % dotázaných si myslí, že by měla být evropskou prioritou a 29 % se s tímto názorem plně ztotožňuje.

Průzkum se zaměřil i na způsoby jakými se občané učí cizí jazyky. Z výzkumu vyplynulo, že 65 % občanů EU se cizí jazyk učilo v rámci školní výuky. Ve srovnání s ostatními možnostmi je tato bezkonkurenčně na prvním místě. Za ní jsou s 22 % skupinové jazykové lekce s lektorem, jiný způsob (18 %) a další.

V rámci evropského cíle studia jazyků již od raného věku si většina Evropanů myslí, že *„nejlepším věkem pro zahájení výuky prvního a druhého cizího jazyka u dětí je šest let a více (55 % a 64 %), jinými slovy na základní škole.“*

77 % občanů EU uvedlo, že děti by se jako první cizí jazyk měly učit angličtinu, dále následuje francouzština (33 %) a němčina (28 %).

V porovnání s výsledky z průzkumu z roku 2001⁵¹ lze *„situaci hodnotit jako slibnou“*:

- Počet občanů, kteří umí alespoň jeden cizí jazyk se zvýšil ze 47 % na 56 %.
- *„Úroveň jazykových znalostí Evropanů odhadnutá na základě sebehodnocení se zlepšuje. Ve srovnání s výsledky v roce 2001 se podíl těch, kteří umějí anglicky a španělsky, zvýšil o 4 % a podíl těch, kteří mluví velmi dobře francouzsky a německy, o 3 a 2 %.“*
- V porovnání s rokem 2001 se více Evropanů domnívá, že znalost cizích jazyků je důležitá (83 % v roce 2005, 72 % v roce 2001).

51 EB54.1 *Evropané a jazyky* na

http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_147_summ_en.pdf a

Standard EB 55.1 na http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/Provádění_cílů_EU_v_ČR

5.2. Aplikace politiky EU v České republice

5.2.1. Národní plán výuky cizích jazyků

I přestože doporučení Evropské komise nejsou pro členské státy závazná, jazyková politika České republiky je založena na jejích principech. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo dokument nazvaný „Národní plán výuky cizích jazyků“⁵², který byl sestaven na základě *Akčního plánu Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti*, který vydala Komise EU.

Cílem Národního plánu je vytvoření výhodných podmínek pro jazykové vzdělávání a výuku tak, aby se zvýšily jazykové kompetence a schopnosti obyvatel České republiky. Pro naplnění těchto podmínek je nezbytné stanovit, jakým směrem se bude plán ubírat.

Byly stanoveny následující cíle:

- zajistit dostatečný počet učitelů, kteří budou dostatečně jazykově vzdělaní a budou moci cizí jazyky vyučovat a jejich následně další vzdělávání
- zavést používání nových metod ve výuce jazyků, vytvořit nové a hlavně kvalitní učební materiály
- využívat informační a komunikační technologie nezbytné pro uskutečnění dálkového studia jazyků (tzv. e-learning)
- umožnit učení se cizího jazyka i znevýhodněným skupinám obyvatel ČR
- zajistit potřebné finanční prostředky pro uskutečnění tohoto plánu

Národní plán navazuje na prioritu EU, aby každý občan hovořil kromě svého mateřského jazyka ještě dalšíma dvěma jazyky⁵³. Toto bude realizováno zaváděním rámcových vzdělávacích programů.

Další oblastí, kterou se Česká republika snaží sladit s jazykovou politikou EU je celoživotní vzdělávání již od předškolního věku. Plán uvádí, že s výukou cizího jazyka by se mohlo nepovinně začít už v mateřské škole a na získané znalosti navázat na základní škole. Od 3. ročníku by byl cizí jazyk povinný. Prvním vyučovaným jazykem by měla být

52 Zdroj: MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [online]
Přístupné 1.4.2008 na: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>>
Dokument byl schválen vládou 21.12.2005

53 Zdroj: KOM(2003) 449: *Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti: akční plán 2004–2006* [online]
Přístupné 1.4.2008 na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/legislation_en.html>

angličtina, volba druhého cizího jazyka se bude vyvíjet z podstaty mnohojazyčnosti. To znamená, že by měla být nabízena široká škála cizích jazyků. Vzhledem ke geografické pozici České republiky se jako nejpříhodnější jeví němčina a polština.

Ani celoživotní vzdělávání dospělých není v Národním plánu opomíjeno. Předpokládá se vytvoření Národního jazykového portálu, který poskytne bezplatnou výuku jazyků pomocí e-learningu. Kurzy budou zpracovávány pro různé jazyky v různých úrovních podle Společného referenčního rámce pro jazyky⁵⁴.

Pro evaluaci jazykových znalostí budou použita Evropská jazyková portfolia⁵⁵.

Národní plán obsahuje akční plán na období 2005 až 2008 a měl by přispět k tomu, aby občané České republiky dokázali komunikovat v cizích jazycích.

Struktura Akčního plánu:

1. Cizí jazyky v předškolním vzdělávání
2. Cizí jazyky v základním vzdělávání
3. Cizí jazyky ve středním vzdělávání a ve vyšším odborném vzdělávání
4. Cizí jazyky v terciárním vzdělávání
5. Cizí jazyky v rámci dalšího vzdělávání
6. Cizí jazyky v dalším vzdělávání pedagogických pracovníků
7. Výzkum a inovace v cizojazyčném vzdělávání
8. Další podpůrné aktivity

⁵⁴ *Common European Framework of Reference for Languages*, obsahuje stupnici jazykových dovedností (úrovně A1, A2, B1, B2, C1, C2), jedná se dokument Rady Evropy (není součástí EU)

Zdroj: JAZYKY.COM [online]

Přístupné 1.4.2008 na: <<http://www.jazyky.com/content/view/80/53/>>

⁵⁵ Oficiální evropský doklad o tom, jak ovládáme cizí jazyky, skládá se ze tří navzájem propojených částí: Jazykového pasu, Jazykového životopisu a osobního souboru dokumentů a prací. Na jednotlivých stupních škol a v dospělosti se však používají odlišné verze.

Zdroj: JAZYKY.COM [online] Přístupné 1.4.2008 na: <<http://www.jazyky.com/content/view/53/47/>>

Vzhledem k zaměření práce je žádoucí detailněji rozvést oddíl Cizí jazyky ve středním vzdělávání a vyšším odborném vzdělávání:

V této oblasti jsou stanoveny následující cíle:

- navýšení hodinové dotace na středních odborných školách o 1 hodinu výuky cizího jazyka týdně a to po celou dobu studia v souvislosti s přípravou na novou maturitní zkoušku

Podle akčního plánu totiž úroveň výuky jazyků na středních odborných školách neodpovídá kritériím pro dosažení úrovně B1 a B2 u maturitní zkoušky⁵⁶

- poskytnutí prostředků na krátkodobé jazykové pobyty v zahraniční prostřednictvím dotačního programu MŠMT

Výměnné pobyty jsou pro studium cizího jazyky velmi důležité, protože žák během nich získává cenné informace jak o jazyku tak o kultuře navštívené země. Výměnné pobyty podporují také programy EU Comenius, Label, e-Twinning.

- podpora vypracování málonákladových učebnic odborného jazyka
- zajištění dostatečné úrovně výuky odborného cizího jazyka při akreditování vzdělávacích programů vyšších odborných škol

Aktivity⁵⁷ akčního plánu jsou podle naléhavosti rozděleny do 3 oblastí:

- Oblast I - aktivity bez kterých by nebylo možné Národní plán zahájit a na které MŠMT žádá navýšení rozpočtu
 - navýšení hodinové dotace výuky cizího jazyka v základních školách o 3 vyučovací hodiny na 1.stupni
- Oblast II - aktivity financovány v rámci stanoveného rozpočtu kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
- V Oblasti III jsou takové aktivity, které mohou být realizovány pouze za předpokladu navýšení rozpočtu kapitoly MŠMT, ale takové, jejichž realizace není nutná v roce 2006 a mohou být uskutečněny později

⁵⁶ úrovně znalostí dle Evropského referenčního rámce pro jazyky

⁵⁷ Jednotlivé aktivity podle oblastí viz tabulka v **Příloze č. 2**

5.2.2. Účast Jihočeského kraje na programech EU

Česká republika jako členská země EU hojně využívá vzdělávací programy EU. V provádění evropské jazykové politiky do praxe je důležité partnerství škol a účast škol na vzdělávacích programech.

I v Jihočeském kraji se velká část škol podílí na vzdělávacích programech EU a na jejich činnostech, které pozitivně podporují učení se cizím jazykům.

Pro příklad uvádím zahraniční spolupráci mezi školami v letech 2003 až 2004⁵⁸.

Okres České Budějovice	Adresa	Stát	Město
Gymnázium	Česká 64, 370 21 ČB		Passau, Steyr
Gymnázium	Jírovцова 8, 371 61 ČB	SRN, Holandsko, Rakousko	Ising, Alkmaar, Linz
Gymnázium J. V. Jirsíka	Fr. Šrámka 23, 371 46 ČB	SRN, Anglie	Eggenfelden, Cham, Lorient, Lemvig, Boroughbridge
ISŠ cestovního ruchu a VOŠ,	Senovážné nám. 12, 370 01 ČB	Rakousko	Bad Leonfelden
ISŠ elektrotech. - Centrum odb. přípr.	Zvolenovská 537, 373 41 Hlub.n.Vlt.	Slovensko, Rusko	Brezová pod Bradlom, ST. Peterburg
ISŠ obchodní	Husova 9, 370 21 ČB	SRN, Itálie	Traunstein, Gorizia
ISŠ obchodu, služeb a podnikání	Kněžskodvorská 33/A, 370 04 ČB	SRN, Slovensko	Passau, Bardějov
SOU dopr. a tech.a SOŠ automob.	Skuherského 3, 370 04 ČB	SRN	Freiberg
SPŠ strojní a elektrotechnická	Dukelská 13, 371 45 ČB	Rakousko	Linz
Střední odborná škola veter. a zem.	Rudolfovská 92, 372 16 ČB	Rakousko	Edelhof
Střední zdravotnická škola a VZŠ	Husova 3, 371 60 ČB	Rakousko	Freistadt
Česko-anglické gymnasium, s.r.o.	Třebízského 1010, 370 06 ČB	Velká Británie, SRN	Swindon, Taunton, Frome, Bridgwater, Homberg
Okres Český Krumlov			
Gymnázium	Chvalšinská 112, 381 01 ČK	SRN, Francie	Straubing, Chalon sur Saone
Integrovaná střední škola a Učiliště	U Hřiště 527, 382 32 Velešín	SRN	Schwiebedingen
Obchodní akademie a Gymnázium	Linecká 368, 382 41 Kaplice	USA, SRN	
Okres Jindřichův Hradec			
Gymnázium Vítězslava Nováka	Husova 333/II, 377 15 J. Hradec	SRN	Neckargmünd
Gymnázium	Na Sadech 308, 379 26 Třeboň	Norsko, SRN	Horten, Uetersen
Gymnázium	B. Němcové 213, 380 11 Dačice	Rakousko, Švýcarsko	Gross-Sieghartz, Urtenen-Schönbühl
ISŠ sklářská, OU a PrŠ	Tovární 362, 378 04 Chlum u Třeb.	Rakousko	Krems
SOU rybářské a Učiliště	Táboritká 941, 379 01 Třeboň	Slovensko, Francie, Rakousko, Polsko, SRN	Mošovce, Cibevins, La Canourgue, Scharfling, Golysz, Starnberg
Střední odborná škola	Jáchymova 478, 377 43 J.Hradec	Rakousko	Edelhof, Zwettel
Okres Písek			
Gymnázium	Komenského 89, 397 01 Písek	SRN, Maďarsko, Belgie, Dánsko	Vreden, Aszód, Bastogne

⁵⁸ Statistika pochází ze zdrojů EUROPE DIRECT Krajského úřadu Jihočeského kraje

Obchodní akademie	Karlova 111, 397 01 Písek	Maďarsko, Rakousko	Sárvár, Eger, Gmunden
Střední odborné učiliště a U	Komenského 86, 397 11 Písek	SRN	Geislingen
Střední průmyslová škola a VOŠ	Karla Čapka 402, 397 11 Písek	Dánsko, SRN, Norsko	Struer, Kelheim, Ämot- Rosthaug
Střední zdravotnická škola	Národní svobody 420, 397 11 Písek	SRN	Freyung
Střední zemědělská škola	Čelakovského 200, 397 01 Písek	Rakousko	St. Florian
VOŠL a Stř. lesnická škola B. Schwanzenberga	Lesnická 55, 397 01 Písek	Finsko, Francie, SRN, Polsko, Švýcarsko, Rakousko	
Okres Prachatice			
Gymnázium	Zlatá stezka 137, 383 01 Prach.	SRN, Velká Británie	Passau, Reading
ISŠ lesnická	1. máje 194, 385 01 Vimperk	Rakousko, Holandsko, Slovensko, SRN	Gmunden, Schlägl, Tvrdošín, Laubau
Obchodní akademie a Gymnázium	Pívovarská 69, 385 01 Vimperk	SRN	Waldkirchen
SOU a Učiliště	Nerudova 267, 385 01 Vimperk	SRN	Waldkirchen
VOŠ sociální a Stř. pedagog. škola	Zahradní 249, 383 22 Prachatice	SRN	Zwiesel
Okres Strakonice			
Gymnázium	Máchova 174, 38648 Strakonice	SRN	Deggendorf, Nabburg
Stř.rybář.šk.a VOŠ vod.hosp.a ekol.	Zátiší 480, 389 19 Vodňany	Švédsko, Polsko, Francie, Maďarsko	Osby, Sierakovo, Ahun
Střední odborná škola	V Jezárkách 745, 388 16 Blatná	Švýcarsko, SRN, Slovensko, Francie, Velká Británie	Roggwil, Vacha, Važec, Sarge, Calderdale
Střední odborná škola a SOU	Lidická 135, 387 01 Volyně		Erlangen, Waldmünchen
VOŠ a Střední průmyslová škola	Želivského 291, 386 42 Strakonice	Holandsko	
Okres Tábor			
Gymnázium Pierra de Coubertina	Nám. Fr. Křížka 860, 390 30 Tábor	Francie, Rakousko, Itálie, Španělsko	Pellegrue, Montivilliers, Saint-Brieux, Dole, Kostanz, Mödling, Brescia, Fuenlabrady
Gymnázium	Dr.E.Beneše 449/II, 392 11 Soběsl.	Dánsko, SRN, Norsko	Struer, Kelheim, Ämot- Rosthaug
SOŠ a SOU - Centrum odb. přípr.	Budějovická 421, 391 02 Sez. Ústí	Rakousko, Norsko	
SOŠ a SOU řemesel a služeb	Bydliňského 2474, 390 41 Tábor	Holandsko	Doetinchem
SOŠ pro ochr. a tvorbu život.prostř.	Blatské sídl. 600/I, 391 81 Veselí n. L.	Rakousko, Maďarsko	Yspertal, Tokaj
SPŠ keramická, Bechyně	Písecká 203, 391 65 Bechyně	SRN	Traunstein, Landshut
SPŠ strojnická	Komenského 1670, 390 41 Tábor	Holandsko	
Střední zdravotnická škola	Mostecká 1912, 390 41 Tábor	SRN	München
VOŠ a Střední zemědělská škola	Nám. T.G.M. 788, 390 33 Tábor	Dánsko, Rakousko	Nissum, St.Florian

Ze statistiky vyplývá, že zahraničními partnery jihočeských škol jsou zejména naše sousední státy. Na prvním místě je Spolková republika Německo, následuje Republika Rakousko a Slovenská republika. Školy samozřejmě spolupracují i s jinými státy EU, například s Francií, Itálií, Španělskem, Velkou Británií a severskými státy.

O skutečnosti, že spolupráce se Spolkovou republikou Německo je oblíbená svědčí i další dokument z roku 2007, který mapuje partnerství jihočeských středních škol se školami ze spolkové země Bavorsko⁵⁹.

Škola	Adresa	Partnerská škola
Gymnázium	Česká 64, 370 21 ČB	Adalbert Stifter Gymnasium Passau
Gymnázium J. V. Jirsíka	Fr. Šrámka 23, 371 46 ČB	Gymnasium Eggenfelden, Gymnasium Simbach
Vyšší odborná škola	Okružní 10, ČB	Technische Universität München
ISŠ obchodní	Husova 9, 370 21 ČB	Staatliche BerufsschuleII, Traunstein
ISŠ obchodu, služeb a podnikání	Kněžskodvorská 33/A, 370 04 ČB	FOS/BOS Passau
Gymnázium Český Krumlov	Chvalšinská 112, 381 01 ČK	Ludwigs Gymnasium Straubing
SOU rybářské a Učiliště	Táboritká 941, 379 01 Třeboň	Bayerische Landesanstalt für Fischerei Starnberg
SOŠ a SOU Písek	Komenského 86, 397 11 Písek	Gewerbliche Schulen Geislingen
Střední zdravotnická škola	Písek	Berufsfachschule für Krankenpflege, Freyung
Střední škola Vimperk	Vimperk	Staatliche Berufsschule Waldkirchen
Obchodní akademie a Gymnázium	Pivovarská 69, 385 01 Vimperk	Gymnasium Waldkirchen
VOŠ sociální a Stř. pedagog. škola	Zahradní 249, 383 22 Prachatice	Fachakademie für Sozialpädagogik, Zwiesel
Gymnázium	Máchova 174, 38648 Strakonice	Johann Andreas Schmeller Gymnasium Nabburg Robert Koch Gymnasium Deggendorf
VOŠ a SPŠ	Volyně	Berufsschule Vilshofen
Střední zdravotnická škola	Mostecká 1912, 390 41 Tábor	Berufsfachchule für Krankenpflege, München

Lze se domnívat, že partnerství se školami ze sousedních zemí je výhodné jednak z důvodů geografických a také proto, že výuka německého jazyka má v naší zemi dlouhou tradici.

Školy v jihočeském kraji se zapojují také do projektů v rámci evropských vzdělávacích programů⁶⁰:

- e-Twinning
 - Gymnázium Česká, České Budějovice - „O evropských krajinách“
 - Gymnázium Český Krumlov
 - OA a VOŠ ekonomická, Tábor – „Youth problems“ ... získali Quality Label
- Comenius
 - SOŠ elektrotechnická, Hluboká nad Vltavou
 - SOŠ, Blatná – Vyhledáváme společné perspektivy pro budoucnost – jak se ve školách připravujeme na svá budoucí povolání“
 - Gymnázium Jírovcova, ČB – „Europe in the new Millenium“

⁵⁹ Statistika pochází ze zdrojů EUROPE DIRECT Krajského úřadu Jihočeského kraje

⁶⁰ Statistika pochází ze zdrojů EUROPE DIRECT Krajského úřadu Jihočeského kraje

- SŠ, Vimperk – Errichtung eines Holzpavillons mit multilateralen Fachwörterbuch“
 - Gymnázium a SOŠ ekonomická, Vimperk
 - SPŠ keramická, Bechyně – „Europ’art Puzzle“
 - SŠ obchodní, ČB – „Sociální a ekologické problémy v Evropě“
 - SŠ obchodu, služeb a podnikání, ČB – „Unser Kultur und Naturerbe. Ökonomie versus Denkmal und Naturschutz“
 - SŠ obchodu, služeb a řemesel JŠ s právem státní jazykové zkoušky, TA – „2.10-an instant cultural meeting in the air“
 - SŠ a JŠ s právem státní jazykové zkoušky, Volyně – „EU nejsou oni – EU jsme my aneb Okna budoucnosti dokořán“
- Leonardo da Vinci
 - Gymnázium, SOŠ ekonomická a SOU, Kaplice – „Gastrofest“
 - VOŠ okružní, ČB – „Bussines Placement in Great Britain“
 - SŠ a VOŠ cestovního ruchu - „Tourism Quality“
 - VOŠ lesnická a SLŠ B. Schwarzenberga, PI – „Lesnické principy založené na ochraně přírodních zdrojů a ekologickém hospodaření“
 - VOŠ, SŠ a COP, Sezimovo Ústí – Quali VET“
 - SOU zemědělské a služeb – „Poznáváme nové technologie v rakouském zemědělství“

Z předchozích dokumentů je patrné, že střední školy v Jihočeském kraji se hojně účastní projektů, programů a partnerství, která jsou podporována Evropskou unií a přispívají k politice mnohojazyčnosti a jazykového vzdělávání.

Podle dat ze statistik se projektů účastní nejenom gymnázia, která mají výuku jazyků tradičně širší než ostatní školy, ale i odborné střední školy. To poukazuje na skutečnost, že jazykové vzdělávání není českému školství lhostejné a že je třeba podporovat a zlepšovat výuku cizích jazyků. Žáci, kteří se podílejí na těchto aktivitách, získávají díky nim cenné jazykové zkušenosti a seznamují se s kulturou země, se kterou spolupracují. Tato spolupráce není výhodná jen pro jednu stranu partnerství. Studenti z větších zemí, v tomto případě z Německa, se prostřednictvím společných projektů seznamují s naší kulturou, ale do určité míry i s český jazykem, který je sice oficiálním jazykem EU, ale hovoří jím jen malá část populace EU, a proto se s ním nesetkávají tak často jako například s angličtinou nebo s francouzštinou. Tato spolupráce je tedy přínosná pro obě strany.

6. Závěr

Ve vzdělávací politice EU zaujímá výuka cizích jazyků důležité postavení. Její principy jsou zakotveny v mnoha dokumentech, které ale mají pouze doporučující charakter a pro členské státy jsou tedy nezávazné. Vzdělávání je totiž jednou z politik, o kterých si státy rozhodují samy a funkce EU je v tomto směru pouze poradní.

Cíle, kterých by EU ráda v oblasti jazykového vzdělávání dosáhla lze shrnout takto:

- každý občan EU by měl ovládat kromě svého mateřského jazyka ještě dva další
- s výukou cizích jazyků by se mělo začít už od předškolního věku a pokračovat v ní po celý život v rámci celoživotního vzdělávání
- podpora dalšího jazykového vzdělávání učitelů
- podpora mobility studentů a učitelů
- rozšiřování nabídky jazyků, možnost učit se i málo rozšířené jazyky
- zvýšení motivace ke studiu jazyků
- zavádění a následné šíření nových a výhodných výukových postupů

Zodpovědným koordinátorem jazykové politiky je Evropská Komise, právě ta vydává většinu doporučujících dokumentů, spravuje a financuje vzdělávací programy, které významným způsobem přispívají ke zlepšování jazykových dovedností občanů EU. Tyto programy mají v Evropě dlouhou tradici, fungují již od 80. let 20. století a za tu dobu umožnily velkému množství studentů zlepšit jejich znalosti a jazykové schopnosti. Zpočátku existovalo více jednotlivých programů, ale postupně se integrovaly a od roku 2007 probíhá už jen Program celoživotního učení, který zastřešuje všechny aktivity bývalých programů. Výuka jazyků se tak už neomezuje pouze na školní úroveň, ale také na mimoškolní a volnočasové aktivity. Učení se jazykům se má stát celoživotní záležitostí.

Evropská unie podporuje výuku cizích jazyků, protože se domnívá, že vyšší jazyková gramotnost vede ke zlepšení konkurenceschopnosti EU a tím i k růstu její ekonomiky. Jazykově vzdělaným obyvatelům EU se v pravém slova smyslu otevřou dveře na evropský pracovní trh a budou moci své znalosti zúročit i v jiných členských státech. Studium jazyků poskytuje mnoho výhod, obohacuje kulturní život, dává možnost poznávat nová místa a lidi, vede k získání lepší práce a rozvíjí spolupráci mezi členy EU.

Z průzkumů zmíněných v této práci vyplývá, že v oblasti jazykové vybavenosti obyvatel EU je stále co zlepšovat. Stále ještě jsme vzdáleni cíli „1+2 jazyky“ a bude trvat ještě mnoho let než ho bude dosaženo. Jako další nedostatek se jeví převaha angličtiny, neboť EU v současné době klade důraz na mnohojazyčnost, a proto je třeba podporovat studium i jiných jazyků. Nicméně doba je pro studium cizích jazyků více než výhodná. Možností, jak se učit cizí jazyky, je daleko více než v minulosti a výuka už není soustředěna pouze do školních lavic. S používáním informačních a komunikačních technologií se nabízí celá škála příležitostí jak studovat cizí jazyky – lze využívat internet, e-learningové projekty, eTwinning a další. Výuce a studiu jazyků také napomáhá další charakteristika EU a to volný pohyb osob. Studenti, učitelé, pracovníci anebo jen turisté se mohou volně pohybovat po celém území EU.

Závěrem bych ráda podotkla, že cizí jazyk se člověk nenaučí „přes noc“, a proto je třeba ho neustále motivovat a podněcovat jeho zájem o jazyky. EU ukázala, že si je toho vědoma zavedením Programu celoživotního učení a jen čas ukáže, zda je úspěšný či nikoliv. Jazykové vzdělávání je zkrátka běh na dlouhou trať.

7. Résumé

L'Union européenne d'aujourd'hui est un lieu où se rencontrent de différents gens, cultures et langues. Elle compte 27 États membres et 23 langues officielles et à côté de ces langues il y a encore une quarantaine d'autres langues utilisées par les minorités régionales ou ethniques. Ce fait prouve le multilinguisme de l'UE. Pour que l'UE soit compétitive il faut que ses habitants connaissent des langues étrangères. Leur connaissance leur permet de participer à l'intégration européenne et au marché européen du travail. Pour ces raisons l'UE devrait prêter attention à la politique de l'enseignement des langues qui devrait se réaliser sur tous les niveaux – de l'école primaire à l'enseignement des adultes.

Le but de ce travail est d'abord de découvrir quelle est la politique de l'UE dans le domaine de l'enseignement des langues étrangères, quels sont ses objectifs, quels moyens elle utilise pour leur réalisation et finalement si ses efforts ont du succès.

La première partie de ce travail est consacrée à l'esquisse de l'histoire de la politique de l'enseignement des langues étrangères. Puis j'y ai décrit quelques actes législatifs émis par les institutions de l'UE qui réfèrent à ce domaine. L'UE essaie d'influer l'éducation et la formation depuis les années 80 du 20e siècle. A cette époque-là certains programmes d'action communautaire en matière d'éducation sont nés – par exemple Erasmus, Comett ou Lingua. Ces programmes se sont montrés comme favorables et leur existence continue jusqu'à nos jours même si au cours de dernières années leur structure a connu des changements. Au cours de 25 ans l'UE a formulé des objectifs de la politique de l'enseignement des langues. Ses représentants se sont mis d'accord qu'il faut que chaque citoyen de l'UE maîtrise encore deux langues étrangères hors de sa langue maternelle. Ces objectifs sont formulés dans les actes législatifs qui sont émis surtout par la Commission européenne. Le plus souvent il s'agit de la communication et de la recommandation. Ces types d'actes ne sont pas impératifs, cela veut dire que les États membres ne doivent pas les obéir et alors ils ne sont que du caractère consultatif. Puisque la politique de l'enseignement reste toujours dans les mains des États membres, l'UE ne peut pas décider dans ce domaine. Cependant elle coordine l'exécution de cette politique et elle sert de consultant pour les États membres.

La deuxième partie traite des activités qui sont déjà achevées et leur impact peut être alors évalué. On y décrit surtout des programmes de l'UE de manière d'éducation. Leur efficacité a fini à la fin de l'année 2006 mais ils n'ont pas cessé d'exister. A partir de 2007 ils se sont intégrés dans un grand programme européen qui s'appelle le *Programme Education et Formation Tout au Long de la Vie*.

Le plus important programme dans cette partie est le programme qui s'appelait *Socrates*. Il a existé depuis 1995 et il s'est concentré sur l'enseignement et la formation des écoles primaires jusqu'aux universités et la formation des adultes. Il a soutenu la coopération et mobilité par l'intermédiaire de l'éducation et il a aidé à la création et l'introduction de nouvelles méthodes dans la formation. Il a soutenu aussi l'enseignement des langues étrangères sur tous les niveaux du système scolaire. Ces objectifs sont toujours sauvegardés au cadre du nouveau programme.

Dans la deuxième partie de ce chapitre j'écris du document émis par la Commission qui traite des priorités de l'UE dans le domaine de l'enseignement des langues. Cet acte s'appelle *Promouvoir l'apprentissage des langues et la diversité linguistique: un plan d'action 2004–2006*. Le document contient les buts que la Commission voudrait atteindre et les propositions à réaliser. Il y a trois domaines les plus importants dans les quels il faut agir – il s'agit de l'éducation et de la formation au long de la vie, de l'amélioration de la qualité de l'enseignement des langues et de la création, en Europe, d'un environnement propice à l'épanouissement des langues. Après la description du plan il suit le son bilan.

La troisième partie de ce travail disserte des activités de l'UE qui sont en train de se dérouler, il y a des programmes actuels auxquels on peut encore participer. Comme j'ai déjà remarqué, depuis le début de l'année 2007 il existe le programme nommé *Programme Education et Formation Tout au Long de la Vie*. Il englobe les programmes qui ont existé indépendamment auparavant. Maintenant ils font partie de ce grand programme qui envisage de couvrir tous les niveaux de l'éducation et qui veut que chaque citoyen de l'UE sans regard à son âge ou formation ait accès à l'apprentissage dynamique. Ce programme se compose de quatre sous-programmes: *Comenius* (il s'occupe des écoles), *Erasmus* (il englobe l'enseignement supérieur), *Leonardo da Vinci* (il est responsable de la formation et de l'enseignement professionnels) et *Grundtvig* (il régit l'éducation des adultes). Cette gamme est encore complétée par un *programme transversal* qui devrait optimiser leurs résultats. Une partie du programme transversal est orientée sur des langues et dans cette partie j'ai écrit de l'action

Lingua dont l'objet principal est l'amélioration des connaissances linguistiques. Pour bien désigner l'ampleur de *Lingua* j'ai cité quelques projets réalisés dans le cadre de cette action.

Le Programme Education et Formation Tout au Long de la Vie est vraiment bien organisé car il englobe toutes les niveaux de l'enseignement. Grâce à lui les citoyens de l'UE ont accès à la formation car il ne se concentre pas seulement sur les activités scolaires mais il fait l'apprentissage accessible aussi aux adultes ce qui est également important.

Dans la dernière partie j'essaie de faire le bilan des activités liées à l'enseignement des langues. Dans les parties précédentes j'ai décrit les activités qui sont déjà terminées et c'est pourquoi elles peuvent être évaluées. Je décris d'abord la situation dans l'UE sur le champ des connaissances linguistiques en exploitant les résultats qui viennent de l'Eurobaromètre 243: Les Européens et leurs langues. Dans la suite je présente la politique de l'enseignement des langues en République tchèque. Notre gouvernement a rédigé un *Plan national de l'enseignement des langues étrangères* et même si les Etats membres ne sont pas engagés par des communications et recommandations de la Commission, le gouvernement suit les buts globaux de l'UE à savoir l'enseignement des langues dès l'enfance, l'enseignement tout au long de la vie et la connaissance de deux langues étrangères.

A la fin du dernier chapitre j'ai fait l'analyse des statistiques de l'Europe Direct de České Budějovice. Ces données montrent comment les écoles de la Bohême du Sud profitent des programmes de l'UE et auxquels projets elles participent. Il en résulte que les écoles de cette région participent activement aux programmes européens, surtout à Comenius, Leonardo da Vinci et eTwinning. Il s'est montré que les écoles de notre région coopèrent surtout avec les écoles de nos Etats voisins, surtout avec l'Allemagne et l'Autriche.

Pour finir il faut dire que dans le cadre de la politique de l'éducation et de formation l'enseignement des langues occupe un rang important. L'UE consacre beaucoup d'argent et de forces pour que ses habitants aient de bonnes connaissances linguistiques et qu'ils aient accès à l'enseignement de bonne qualité. L'UE est consciente du fait que la connaissance des langues étrangères est très importante pour son intégration et pour la croissance de son économie. Les gens munis de bonnes connaissances linguistiques s'imposent mieux sur le marché du travail européen et ils sont plus ouverts aux autres cultures. Par l'intermédiaire de ses programmes, l'UE soutient l'éducation depuis longtemps. Les premiers programmes communautaires étaient nés il y a presque 30 ans et ils fonctionnent toujours. De plus l'UE

essaie toujours d'améliorer leur fonctionnement et de les ouvrir à tous ses habitants.

Bien que l'UE fait des efforts pour promouvoir la connaissance des langues il faut se rendre compte que l'apprentissage des langues est un long processus et alors il est indispensable de motiver les gens sans cesse pour qu'ils étudient des langues. Par la création du *Programme Education et Formation Tout au Long de la Vie* l'UE a montré sa conscience et il faut attendre si sa politique aura du succès.

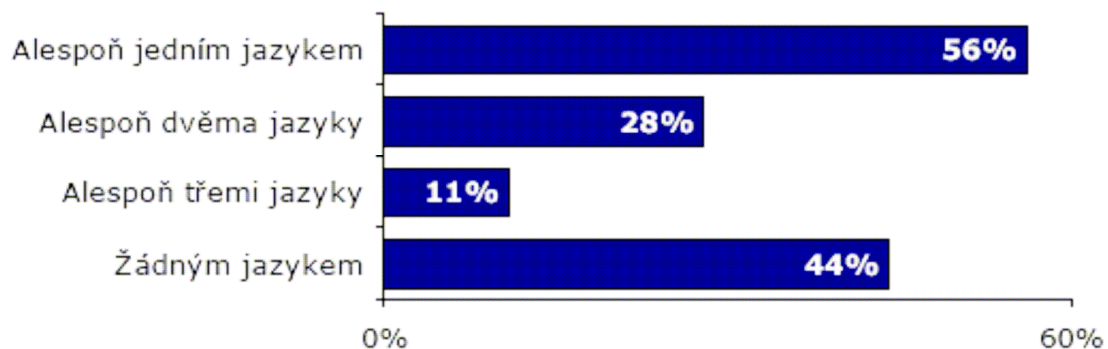
8. Cizojazyčný glosář

- Akční plán	- Plan d` action m.	- Action Plan
- Bílá kniha	- Livre blanc m.	- White Paper
- Celoživotní vzdělávání	- Éducation et Formation tout au long de la vie	- Lifelong Learning
- Cizí jazyk	- Langue étrangère f.	- Foreign language
- Členský stát	- État membre m.	- Member State
- Doporučení	- Recommandation f.	- Recommendation
- Informační a komunikační technologie (ICT)	- Technologies de l`information et de la communication f.	- Information and Communication Technologies
- Jazyková rozmanitost	- Diversité linguistique f.	- Linguistic diversity
- Legislativní akt	- Acte législatif m.	- Legislative act
- Maastrichtská smlouva o Evropské unii	- Traité de Maastricht sur l`Union européenne	- Treaty of Maastricht on European Union
- Mateřský jazyk	- Langue maternelle f.	- Mother language
- Mnohojazyčnost	- Multilinguisme	- Multilingualism
- Mobilita	- Mobilité f.	- Mobility
- Národní plán výuky cizích jazyků	- Plan national de l`enseignement des langues étrangères	- National education Programme for Foreign Languages
- Odborný jazyk	- Langue de spécialité f.	- Special language
- Oficiální jazyk	- Langue officielle f.	- Official language
- Partnerství škol	- Partenariat scolaire m.	- School partnership
- Program celoživotního učení	- Programme pour l`éducation et la formation tout au long de la vie	- Lifelong Learning Programme
- Rezoluce	- Résolution f.	- Resolution
- Rozhodnutí	- Décision f.	- Decision
- Sdělení	- Communication f.	- Communication
- Výuka cizích jazyků	- Enseignement des langues étrangères m.	- Language teaching
- Vzdělávací program	- Programme d`éducation	- Educational programme
- Vzdělávání dospělých	- Enseignement des adultes m.	- Adults education

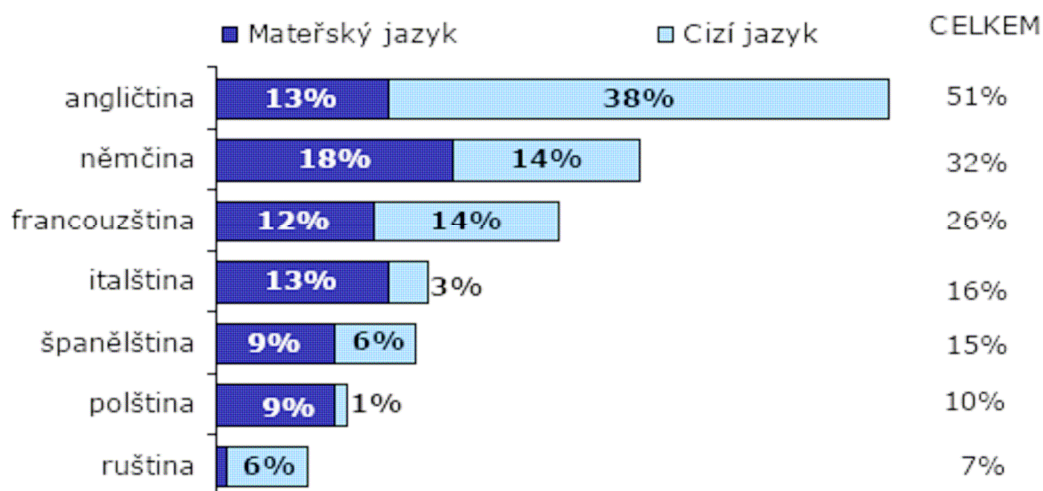
9. Přílohy

Příloha č. 1⁶¹

D48b-d Jakým jazykem kromě své mateřštiny hovoříte natolik dobře, abyste v něm mohl(a) konverzovat?

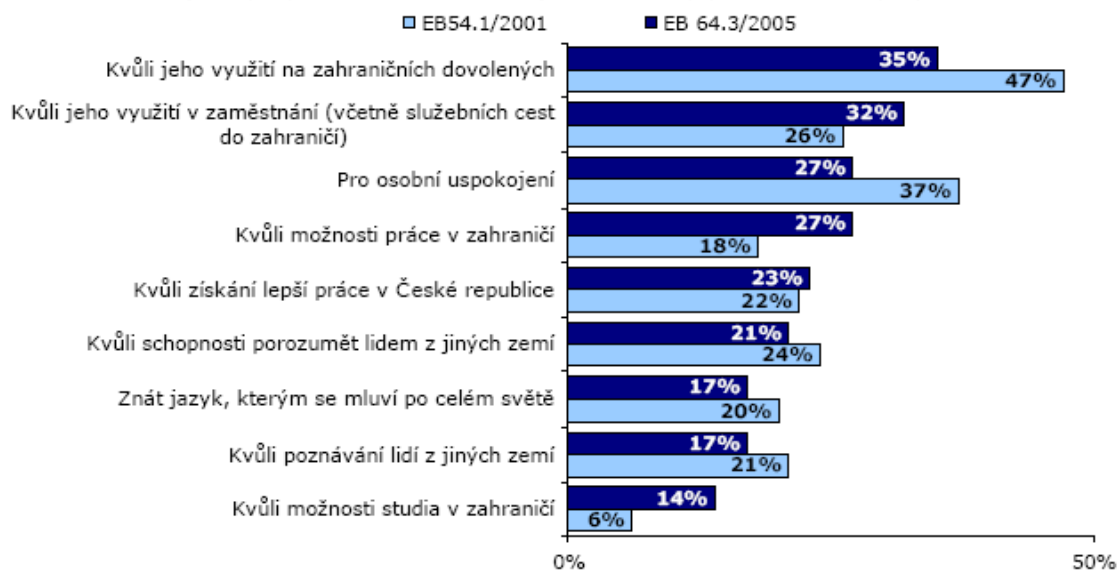

Nejčastěji používané jazyky v EU - %

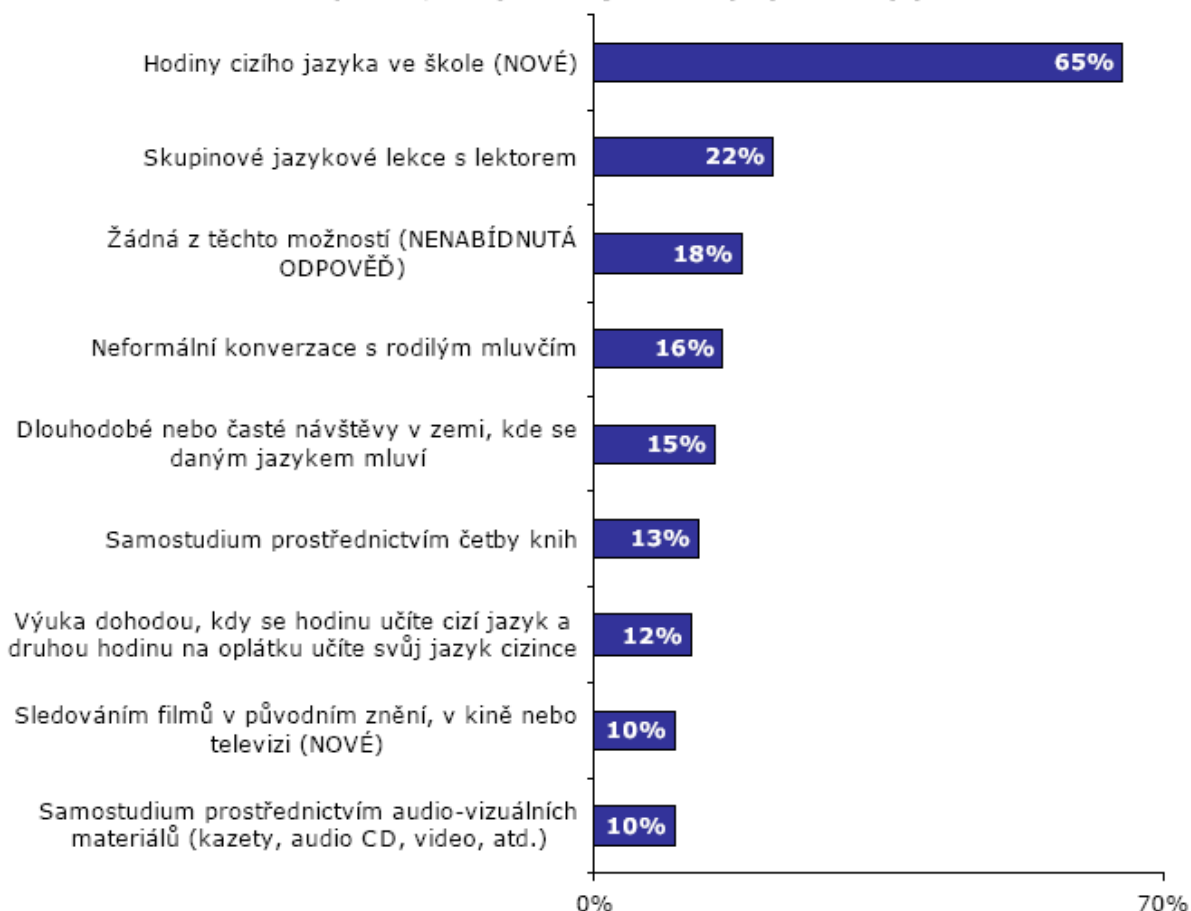

⁶¹ Zdroj: Speciální EUROBAROMETR 243 „EVROPANÉ A JEJICH JAZYKY“ Shrnutí [online]
Dokument byl přístupný 27.3.2008 na: <http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_cs.pdf>

QA5 Z jakých hlavních důvodů byste se začal(a) učit další cizí jazyk?

QA7a Nabídnou Vám nyní několik způsobů, jakými se lze naučit cizí jazyk. Řekněte mi prosím, který z nich jste někdy vyzkoušel(a) - % EU

Příloha č. 2

Oblast aktivit I. (prioritní aktivity realizovatelné pouze při navýšení rozpočtu MŠMT)	
2.7a*	Navýšit hodinovou dotaci výuky cizího jazyka v základních školách o 3 vyučovací hodiny na 1. stupni
Oblast aktivit II. (aktivity realizovatelné v rámci rozpočtu MŠMT)	
1.2	Zpracovat metodický materiál pro výuku angličtiny pro předškolní děti a zdarma jej poskytnout mateřským školám, které o něj projeví zájem.
1.3	Zařadit angličtinu do programu přípravy učitelů mateřských škol na příslušných školách vzdělávajících učitele MŠ.
2.1	Proškolit vyučující v rámci DVPP k jazykové propedeutice a výuce "napříč předměty 1. stupně".
2.2	Zařadit angličtinu do programu přípravy učitelů 1. stupně ZŠ na pedagogických fakultách.
2.4	Zadat vypracování metodických materiálů na podporu slovenštiny a dalších jazyků z příbuzné jazykové oblasti ve školách, vydání a rozeslání do všech základních škol.
2.5	Vyhlásit dotační program "Program podpory výuky málo vyučovaných cizích jazyků".
2.6	V návaznosti na deklarovaná doporučení Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (ETS č. 148) a v souvislosti s ratifikací Charty Českou republikou podporovat vydávání metodických materiálů a publikací pro využití ve výuce v předškolním, základním a středním vzdělávání.
2.7b	Navýšit hodinovou dotaci výuky cizího jazyka v základních školách o 1 vyučovací hodiny na 2. stupni
2.10	Zavedení Evropského jazykového portfolia do škol.
2.11	Vyučující cizích jazyků budou v rámci DVPP proškoleni pro práci s EJP.
3.3	Podpořit tvorbu malonákladových učebnic jazyků zaměřených na odborný jazyk prostřednictvím výběrového dotačního programu.
5.3	Podpořit jazykové vzdělávání v rámci rekvalifikací a v podnikovém vzdělávání formou dotačního výběrového programu.
6.1a	Vytvořit model kombinovaného studia, který by pracovníkům, kteří složili Státní všeobecnou jazykovou zkoušku nebo Státní speciální jazykovou zkoušku nebo mají srovnatelný zahraniční certifikát v cizím jazyce, umožnil studiem didaktiky příslušného jazyka a pedagogiky a psychologie a školské legislativy v režimu pedagogického studia získat odbornou kvalifikaci pro výuku cizích jazyků.
6.2	Zpracovat rozvojový program pro učitele 1. stupně bez odborné kvalifikace, kteří učí nebo budou učit na 1. stupni ZŠ pro období 2005-2010. VYSOKÁ PRIORITY
6.3	Zavést a realizovat Rámcový plán. Posílit rozpočet DVPP pro semináře cizích jazyků.

Oblast aktivit III. (aktivity realizovatelné pouze při navýšení rozpočtu MŠMT, případně z ESF v následujícím programovacím období (2.8, 2.9, 3.2)), lze posunout termín realizace

<p>Aktivity v části III. je možné z hlediska financí rozdělit do následujících oblastí:</p> <p>1) <u>Aktivity financované ze zdrojů EU</u> - vzdělávací program Sokrates II. a jeho podprogramy: financování zahraničních studijních pobytů žáků, studentů a učitelů (aktivita č. 4.5, 2.8, 2.9, 3.2). - ESF: vytvoření jazykového portálu pro e-learningovou podporu jazykového vzdělávání (aktivita 5.1)</p> <p>2) <u>Aktivity financované ze zdrojů MŠMT</u> - navýšení hodinových dotací hodin cizích jazyků v ZŠ a SŠ v rozsahu aktivit, které umožní rozpočet MŠMT (aktivita č. 2.7b, 3.1)</p> <p>3) <u>Aktivity financované v rámci rozpočtu vysokých škol</u> - podpora přípravy učitelů cizích jazyků a výuky předmětů v cizím jazyce (aktivita č. 4.1, 4.3)</p> <p>4) <u>Aktivity s finanční spoluúčastí cílových skupin aktivit a zaměstnavatelů</u> - podpora krátkodobých odborných jazykových pobytů v zahraničí, podpora celoživotního jazykového vzdělávání občanů (aktivita č. 3.2, 5.2)</p>	
2.7b	Navýšit hodinovou dotaci výuky cizího jazyka v základních školách o 2 vyučovací hodiny na 2. stupni
2.8	Podporovat zahraniční výměny prostřednictvím dotačního programu. Dotační program bude administrován ve spolupráci s kraji.
2.9	V rámci rozvojového programu podpory výuky cizích jazyků zajistit finanční prostředky pro služební cesty pedagogů při výjezdech žáků do zahraničí.
3.1	V souvislosti s přípravou na novou maturitní zkoušku bude posílena hodinová dotace vzdělávacích programů středních odborných škol o 1 hodinu výuky cizího jazyka týdně po celou dobu studia.
3.2	Poskytnout prostředky na krátkodobé odborné jazykové pobyty žáků středních škol v zahraničí prostřednictvím dotačního programu. Dotační program bude administrován ve spolupráci s kraji.
4.1	Bude posílen rozpočet vysokých škol o účelové prostředky určené katedrám cizích jazyků na posílení odborného jazyka včetně jazyků méně užívaných.
4.3	Rozšířit nabídku studijních programů a probací neязыkový předmět s jazykem a rovněž studijních programů cíleně připravujících na výuku neязыkových předmětů - tzv. CLIL (výuka některých předmětů v CJ).
4.5	Poskytnout prostředky na studijní jazykové pobyty v zahraničí studentů vysokých škol, kteří se připravují na učitelské povolání v oboru cizí jazyk prostřednictvím dotačního programu.
5.1	Jazykové vzdělávání bude podpořeno vybudováním Národního jazykového portálu, který bude umožňovat všem občanům bezplatně se vzdělávat formou e-learningových jazykových kurzů. Kurzy budou zpracovány pro různé jazyky v různých jazykových úrovních definovaných Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky.
5.2	Program jazykového vzdělávání dospělých bude využívat vzdělávací poukázky jako účinný nástroj pro podporu poptávky po dalším vzdělávání. Kurzy budou zpracovány pro různé jazyky v různých jazykových úrovních definovaných Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky.
6.1b	Uvést do praxe model kombinovaného studia (bod 6.1a)

10. Použité zdroje a literatura

• Literatura

- ČEJKA, M., MOŘKOVSKÁ, L. – *Česká republika a Evropská unie. Studijní materiály*, 1. vydání 2002, Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, ISBN 80-210-3042-9
- POMAHAČ, R. – *Evropské veřejné právo*, 1. vydání, ASPI Publishing, s.r.o., ISBN 80-7357-014-9

• Internetové zdroje

- Portál Evropské unie
 - Press release IP/07/1395: *Komise otevírá rubriku Vyjádřete svůj názor a zahajuje internetovou konzultaci o mnohojazyčnosti*, přístupné na: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1395&format=PDF&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>>
 - *Bílá kniha o vzdělávání a odborném výcviku - Vyučování a učení na cestě k učící se společnosti* KOM(95) 590, přístupné na: <http://europa.eu/documents/comm/white_papers/index_cs.htm#1995>
- Evropská komise:
 - Přehled jednotlivých legislativních aktů z 2. kapitoly, přístupné na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/legislation_en.html>
 - Politiky EU, přístupné na: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/index_cs.htm>
 - Informace o Evropském roce jazyků, přístupné na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/awareness/year_fr.html>
 - Komisař pro mnohojazyčnost, přístupné na: <http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/index_cs.htm>
 - *Pracovní dokument Komise, Zpráva o provádění akčního plánu „Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti“*. KOM(2007) 554 v konečném znění, přístupné na: <http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/com554_cs.pdf>
 - Nová generace programů, přístupné na: <http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/newprog/index_en.html>

- *30 PROJEKTŮ NA PODPORU STUDIA JAZYKŮ Jazyky pro Evropu*, GŘ pro vzdělávání a kulturu, Program celoživotního učení. ISBN 978-92-79-05803-5, přístupné na:
<http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/lingua/br2007_cs.pdf>
- Speciální EUROBAROMETR 243 „*EVROPANÉ A JEJICH JAZYKY*“
Shrnutí, přístupné na:
<http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_cs.pdf>
- *Podpora jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti: akční plán 2004–2006* KOM(2003) 449, přístupné na:
<http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/legislation_en.html>
- Univerzita Karlova v Praze iForum – Informace o vzdělávacích programech EU, přístupné na:
<<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-2174.html> html>
- Euractiv.cz – Informace o vzdělávacích programech EU, přístupné na:
<<http://www.euractiv.cz/vzdlavani/link-dossier/vzdelavaci-programy-eu>>
- Metodický portál – Informace o *Akčním plánu na podporu jazykového vzdělávání a jazykové rozmanitosti na léta 2004-2006*, přístupné na:
<<http://www.rvp.cz/clanek/701/73>>
- Jihočeská univerzita – Program celoživotního učení, přístupné na:
<http://www.jcu.cz/international_relations/lifelong-learning-programme-llp/>
- Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
 - Program Erasmus, přístupné na:
<http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=301&>
 - a
<http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=42&>
 - Evropská jazyková cena Label, přístupné na:
<http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=86&>
- Partnerství škol v Evropě eTwinning, přístupné na:
<<http://www.etwinning.cz/article.php?story=20041130144335450>>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – Národní plán výuky cizích jazyků, přístupné na: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>>

- Jazyky.com
 - o Common European Framework of Reference for Languages, přístupné na:
<<http://www.jazyky.com/content/view/80/53/>>
 - o Evropské jazykové portfolio, přístupné na:
<<http://www.jazyky.com/content/view/53/47/>>
- Přístup k právu EU
 - o ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY č 1720/2006/ES, přístupné na:
<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:CS:PDF>>
- Ostatní zdroje:
 - Statistika poskytnutá ze zdroje EUROPE *DIRECT* Krajského úřadu Jihočeského kraje
 - leták Lingua jazykové vzdělávání (5.12.2003)